

ISSN : 2985-0398 (PRINT)
ISSN : 2985-0401 (ONLINE)

วารสาร สหวิทยาการรัฐศาสตร์

JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY
POLITICAL SCIENCE

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2568
Vol.3 No.3 September - December 2025

ชมรมการบริหารสาธารณะ
Public Administrators Club

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

นโยบายข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อและที่อยู่อีเมล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์ จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่เปิดเผยเพื่อ วัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์
Journal of Interdisciplinary Political Science

วัตถุประสงค์

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความหนังสือ สหวิทยาการด้านการจัดการภาครัฐ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย: วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

ภาษาอังกฤษ: Journal of Interdisciplinary Political Science

Website: <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/JIPS>

ขอบเขต

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์ จะตีพิมพ์บทความในด้านการจัดการภาครัฐ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง การจัดการท้องถิ่น และสังคมศาสตร์

กำหนดพิมพ์

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์ ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ได้รับการตรวจสอบทางด้านวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกตรงตามสาขา จำนวน 3 ท่าน แบบปกปิดสองทาง (double-blind) และบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และการนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่สามารถทำได้ โดยระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

เจ้าของ

ชมรมการบริหารสาธารณสุข

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัณฑิต ศรีเอชเอ็น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

ชมรมการบริหารสาธารณสุข

3/768 ถนนเทศบาลนิมิตเหนือ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 090-962-5431

บรรณาธิการบริหาร

รศ.ดร.วัลลภ รั้วฉัตรานนท์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บรรณาธิการ

ดร.อำนาจ บุญรัตน์ไผ่ตรี

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.เปชาน สุวรรณมงคล

นักวิจัยอิสระ

รศ.ดร. วิจิตรา ศรีสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง

ผศ.ดร. สมภาพ ระงับทุกข์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.นพพล อัครชาติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

ดร.เบญจ พรพลธรรม

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

รศ.ดร.วัลลภ รั้วฉัตรานนท์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

รศ.พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ฝ่ายประสานงาน/ดำเนินการ

ดร.สุพัตรา ยอดสุรางค์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

ชมรมการบริหารสาธารณะ

3/768 ถนนเทศบาลนิมิตเหนือ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 090-962-5431

Email: journalips01@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์ (Journal of Interdisciplinary Political Science) จัดทำขึ้นโดยชมรมการบริหารสาธารณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยา และมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันวารสารกำลังพัฒนาเพื่อเข้าสู่ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของกองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

โดยทางวารสารขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจส่งบทความลงพิมพ์ในวารสารนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่านบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้นสุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

อา ทช

ดร.อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ 1
Internal Audit Process of the Subdistrict Administrative Organization in Nakhon Sawan Province

พิมพ์ชนก เกษตรกิจ และวรรณมาชะ เกษรดอกไม้

Phimchanok Kasetkit and Wanmarka Gasondokmai

พลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล นครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ 16
Community Power in Driving the Development of the Sufficiency Economy of the Nakhon Sawan Oak Subdistrict Administrative Organization, Nakhon Sawan Province

หทัยชนก เกษตรกิจ และวรรณมาชะ เกษรดอกไม้

Hathaichanok Kasetkit and Wanmarka Gasondokmai

แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ 32
The Guidelines for Developing a Strong Community Toward Sustainable Self-Governance In Nong Yao Subdistrict, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province

อัฐทอง ขลิบทองรอด และวรรณมาชะ เกษรดอกไม้

Autthong Khlithongrod and Wanmarka Gasondokmai

แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร 47
Guidelines For Developing The Protection Process For Homeless Persons By Network Partners In Phichit Province

จินตนา หनुโชติ และไพศาล เครือแสง

Chintana Nuchot and Paisarn Khruessang

การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทยอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 63
Management for Sustainable Coexistence of Farmers and Wild Elephants of Ruam Thai Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

เจษฎา แก้วสะอาด

Jessada Kaewsaxad

บทความวิจัย

**การจัดการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริการประชาชนด้านใบอนุญาตขับรถ
ของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

74

*Innovation management to develop public services regarding driver's licenses at the
Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office*

เบญจวรรณ ไพพิเชษฐ์

Benjawan Paiphicheat

กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

Internal Audit Process of the Subdistrict Administrative Organization in

Nakhon Sawan Province

พิมพ์ชนก เกษตรกิจ และวรรณมาฆะ เกษรดอกไม้

Phimchanok Kasetkit and Wanmarka Gasondokmai

E-mail: phim.nook@gmail.com

Received 20–11–2025; Revised 23–12–2025; Accepted 30–12–2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) ศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการตรวจสอบภายใน ทั้ง 8 แห่ง คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล 24 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า บริบทการตรวจสอบภายในอยู่ภายใต้การกำกับของปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ด้วยการจัดทำกฎบัตรและคู่มือปฏิบัติงาน มีแนวปฏิบัติยึดหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณเพื่อให้การตรวจสอบเป็นอิสระ โปร่งใส และเชื่อถือได้ โดยเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมธรรมาภิบาล ป้องกันการทุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐ ส่วนกระบวนการตรวจสอบภายในประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การวางแผนงานตรวจสอบ กำหนดวัตถุประสงค์ ประเมินความเสี่ยง และจัดทำแผนการตรวจสอบประจำปี (2) การปฏิบัติงานตรวจสอบ เตรียมความพร้อม เก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินผลและจัดทำรายงานเบื้องต้น (3) การรายงานผลการตรวจสอบ วิเคราะห์ จัดทำรายงานและเผยแพร่ผล และ (4) การติดตามการตรวจสอบ วางแผนและดำเนินการติดตามผล พร้อมเสนอแนวทางป้องกันระยะยาว

คำสำคัญ: บริบทการตรวจสอบภายใน, กระบวนการตรวจสอบภายใน, องค์การบริหารส่วนตำบล, ธรรมาภิบาล, ความโปร่งใส, การป้องกันทุจริต, การบริหารความเสี่ยง

Abstract

This study aims to: 1) examine the context of internal auditing in Subdistrict Administrative Organizations (SAOs) in Nakhon Sawan Province, and 2) study the internal audit process of these organizations. This qualitative research collected data from key informants, including SAO executives and internal audit officers from all 8 organizations, selecting 24 participants through purposive sampling. Data were gathered from documents and semi-structured interviews and analyzed using inductive content analysis.

The study found that the internal audit context is under the supervision of the local administrative chief officer, with a clearer framework established since 2014 through the creation of a charter and operational manual. Practices emphasize adherence to ethics and integrity to ensure audits are independent, transparent, and reliable. Internal auditing serves as a key mechanism to promote good governance, prevent corruption, and enhance public sector efficiency. The internal audit process consists of four main steps: (1) Audit planning – setting objectives, assessing risks, and preparing annual audit plans; (2) Audit execution – preparing, collecting data, evaluating, and drafting preliminary reports; (3) Reporting – analyzing findings, preparing reports, and disseminating results; and (4) Follow-up – planning and conducting follow-ups, with recommendations for long-term prevention.

Keywords: Internal Audit Context, Internal Audit Process, Subdistrict Administrative Organization, Good Governance, Transparency, Anti-Corruption, Risk Management

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลต่อความเสี่ยงในการบริหารจัดการและความจำเป็นในการปรับตัว องค์กรจึงต้องพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้บริหาร โดยต้องรอบรู้ ข่าวสาร เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อองค์กร และตรวจสอบอย่างตรงประเด็น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อรพรรณ แสงศิระเวทย์, 2561) ยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2561–2580) เน้นการสร้างระบบตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง โปร่งใส และมีมาตรฐาน เพื่อประเมินความเสี่ยง ควบคุมงบประมาณ และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ระบบตรวจสอบภายในมีบทบาท

สำคัญในการบริหารงานท้องถิ่น เช่น การจัดการโครงการพัฒนาชุมชน การบริหารงบประมาณ และการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบภายใน แม้จำนวนผู้ตรวจสอบภายในยังน้อย ส่วนใหญ่มีประสบการณ์จำกัด แต่การพัฒนาศักยภาพและทักษะผู้ตรวจสอบช่วยให้การตรวจสอบโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนผู้บริหารในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม การตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าผู้ตรวจสอบภายในมีจำนวนน้อย คือ ผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่ามีจำนวนเพียง 1 คน ต่อองค์กร โดยส่วนใหญ่มีการโอนย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่น จึงทำให้มีจำนวนผู้ตรวจสอบภายใน ที่มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนน้อย ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการกำหนดกรอบอัตรากำลังตำแหน่งตรวจสอบภายในและบรรจุพนักงานส่วนท้องถิ่นในตำแหน่งตรวจสอบภายในเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้ตรวจสอบภายในต้องพัฒนาตน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่และมีทักษะในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ได้งานตรวจสอบเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารที่ใช้เป็นเครื่องมือ ที่ทำให้กลไกการตรวจสอบเป็นไปโดยโปร่งใส มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้หน่วยงานตรวจสอบภายในเริ่มมีความสำคัญขึ้นมาอย่างเป็นระบบ (วรวรรณ สัจจันทา, 2563) โดยจังหวัดนครสวรรค์มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ภาพรวมอยู่ในระดับผ่านดีเยี่ยม ร้อยละ 96.87 งบประมาณ พ.ศ. 2566 ภาพรวมอยู่ในระดับผ่านดีเยี่ยม ร้อยละ 95.23 และงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภาพรวมอยู่ในระดับผ่านดีเยี่ยม ร้อยละ 96.52 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567)

ดังนั้น ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ โดยพิจารณาทั้งบริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล และกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. บริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร
2. กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (2561) การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) คือ กิจกรรมให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้ดีขึ้น และจะช่วยให้หน่วยงานของรัฐบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุง ประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ โดยผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ ให้ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาจากกระบวนการตรวจสอบภายใน ปัจจุบันการตรวจสอบภายในได้พัฒนาบทบาทและรูปแบบการตรวจสอบ โดยมุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลภายนอก หน่วยรับตรวจ มักมองในด้านลบจากการจับผิดมาเป็นการส่งเสริมให้งานประสบความสำเร็จเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กรผู้ตรวจสอบภายในควรรับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ประสานงานกับหน่วยรับตรวจ เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาให้ทุกส่วนงาน

2. กระบวนการตรวจสอบภายใน

กรมบัญชีกลาง (2554) กำหนดกระบวนการตรวจสอบภายในเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเพิ่มคุณค่าต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การวางแผนการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบภายในต้องจัดทำแผนการตรวจสอบโดยพิจารณาความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับงาน ตรวจประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความผิดพลาด ขอบกพร่อง หรือการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุม ส่วนขอบเขตงานต้องครอบคลุมถึงระบบงาน เอกสาร หลักฐาน บุคลากร และทรัพย์สิน รวมทั้งกำหนดทรัพยากรให้เหมาะสม และจัดทำแนวทางปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพ

2) การปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในต้องรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้และเพียงพอ พร้อมวิเคราะห์และประเมินผลด้วยวิธีการที่เหมาะสม ตลอดจนบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สนับสนุนข้อสรุป หัวหน้าหน่วยตรวจสอบควรควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ผลการตรวจสอบมีคุณภาพและพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบไปพร้อมกัน

3) การรายงานผลการตรวจสอบ รายงานผลต้องถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน และเสนออย่างทันเวลา โดยระบุวัตถุประสงค์ ขอบเขต ผลการตรวจสอบ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง หากไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน ต้องเปิดเผยสาเหตุและผลกระทบอย่างชัดเจน หัวหน้าหน่วยตรวจสอบต้องเผยแพร่รายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างเหมาะสม รวมถึงกรณีพบประเด็นเสี่ยงสำคัญในงานให้คำปรึกษา

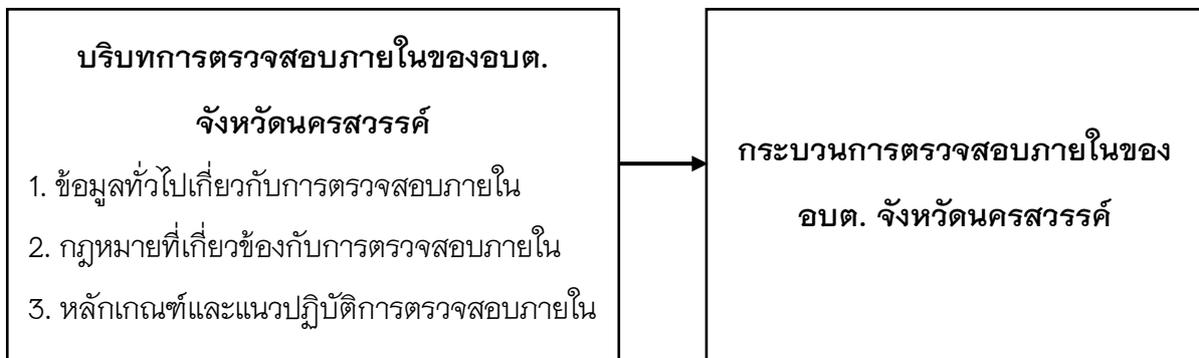
4) การติดตามผลการตรวจสอบ หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในต้องตรวจสอบว่าหน่วยงานได้นำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติจริงหรือไม่ รวมถึงติดตามผลการให้คำปรึกษาเพื่อให้มั่นใจว่ามีการดำเนินงานตามที่ตกลงไว้

3. ระบบการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้มีลักษณะงานและขอบเขตงานเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 76 แห่ง พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 69 มาตรา 70 และมาตรา 77 แห่ง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และมาตรา 5 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้หน่วย ตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในโครงสร้างการแบ่งส่วนงานโดยขึ้นตรงต่อปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ในฐานะผู้บริหารงานประจำ) โดยตรงงานตรวจสอบภายในไม่เป็นการทำหน้าที่ตรวจสอบการรับ-การจ่ายเงิน ว่าตรงตามเอกสารหรือตามนโยบายหรือระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เท่านั้น และไม่ใช้เป็นงานการค้นหาทุจริตแต่เป็นการป้องกันการทุจริตและค้นหาข้อบกพร่องของระบบงาน ว่ามีจุดใดที่เป็นช่องทางให้เกิดการรั่วไหลหรือปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพล่าช้าพร้อมทั้ง พยายามหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในจึงมุ่งช่วยฝ่ายบริหารให้ฝ่ายบริหารให้ดำเนินงาน บรรลุวัตถุประสงค์ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กร (Value Added) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาเรื่อง กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ โดยจังหวัดนครสวรรค์มีองค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวนทั้งสิ้น 121 แห่ง ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการกำหนดคุณสมบัติจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) สูงสุด ในจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และมีผลการประเมินเครื่องมือด้านการเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันการทุจริต ร้อยละ 100 พบองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีประสบการณ์หรือปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปี รวมทั้งสิ้น 24 คน ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลวังม้า ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 3) องค์การบริหารส่วนตำบลเนินกั่วว ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 4) องค์การบริหารส่วนตำบลยางตาล ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 5) องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤชใต้ ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 6) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตา ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 7) องค์การบริหารส่วนตำบลเนินมะกอก ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน 8) องค์การบริหารส่วนตำบลเกรียงไกร จำนวน 3 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ เครื่องมือที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการศึกษา คือ เอกสาร (Document Research)
2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ เครื่องมือที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจักร ชินสาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) นายพงศกร ราชเฉลิม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary sources) ประกอบไปด้วย หนังสือ ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร เอกสารราชการ รายงานข่าวต่าง ๆ และสื่อออนไลน์ ดังที่กล่าวในเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2) วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary sources) ได้มาจากการสัมภาษณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบภายในของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1) ผู้ศึกษาขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หลังจากนั้นผู้ศึกษาเดินทางไปสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้น และประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2) นัดวันในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

2.3) เตรียมการสัมภาษณ์ ตั้งประเด็นคำถามหลักในการสัมภาษณ์ ใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบดิจิทัล กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก นัดหมายผู้ช่วยจดประเด็นการสัมภาษณ์ และเตรียมของที่ระลึก

2.4) เดินทางเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากนั้นเริ่มการสัมภาษณ์และขออนุญาต

บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ บันทึกประเด็นสำคัญลงสมุดจดบันทึก โดยผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล ในแต่ละรายใช้เวลาประมาณ 45 นาทีต่อครั้ง

2.5) นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมโดยคำนึงถึงความครอบคลุมของประเด็นคำถามที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนำไปสู่การวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน (การศึกษาทางการบัญชี. มปป.) ดังนี้ 1.1) การจัดระเบียบข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ 1.2) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคที่เหมาะสมตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของข้อมูล 1.3) การนำเสนอข้อมูล แสดงผลในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 1.4) การสรุปผลและตรวจสอบความถูกต้อง ดีความข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อสรุปที่ได้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถูกจัดกลุ่มตามประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบภายใน ได้แก่ การวางแผนงานตรวจสอบ การปฏิบัติงาน การรายงานผล และการติดตามผล โดยวิเคราะห์ด้วยวิธี Content Analysis ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 2.1) กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเนื้อหา เพื่อระบุประเภทข้อมูลที่ต้องใช้ 2.2) กำหนดเค้าโครงการวิเคราะห์ เพื่อจำแนกเนื้อหาและตัดส่วนที่ไม่จำเป็นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 2.3) พิจารณาบริบทของข้อมูล เพื่อให้การตีความถูกต้องและครบถ้วน 2.4) การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ผ่านการนับความถี่ของเนื้อหาและอธิบายผลในลักษณะเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. บริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

1) บริบทของการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล การตรวจสอบภายในของ อบต. จังหวัดนครสวรรค์ดำเนินงานตามกฎหมายและระเบียบภาครัฐ เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ.วินัยการเงินการคลัง พ.ศ. 2561 มีความชัดเจนขึ้นตั้งแต่ปี 2557 เมื่อเริ่มใช้กฎบัตรหน่วยตรวจสอบภายใน โดยการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมธรรมาภิบาล ความโปร่งใส การป้องกันการทุจริต เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และเป็นกลไกในการตรวจจับความเสี่ยงเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรภาครัฐคุ้มค่าและโปร่งใส

2) กฎบัตรการตรวจสอบภายใน กฎบัตรที่ใช้ในจังหวัดนครสวรรค์ประกาศปี 2566 กำหนดวัตถุประสงค์พันธกิจ ขอบเขตงาน นโยบาย และจรรยาบรรณผู้ตรวจสอบภายใน โดยยึดหลักความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ และความสามารถในหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐาน โปร่งใส อิสระ และเป็นที่ยอมรับได้

3) กรอบคุณธรรมของหน่วยตรวจสอบภายใน กำหนดหลักการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ เช่น ทำงานเป็นทีม ไม่เกี่ยวข้องผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่เปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต รายงานผลอย่างตรงไปตรงมา และต้องมีความเป็นอิสระ หากมีข้อจำกัดต้องเปิดเผยให้ทราบทั้งหมดเป็นแนวทางเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2560 ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมถึง พ.ร.บ.กระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยหลายฉบับที่กำหนดแนวทางด้านงบประมาณ การเงิน การรับ-จ่ายเงิน และการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การตรวจสอบและบริหารงานของ อบต. เป็นระบบและโปร่งใส

1.3 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล หลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2561–2566 กำหนดมาตรฐานการตรวจสอบภายในตามหลักสากล การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ การเสริมระบบธรรมาภิบาล และการยกระดับความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบ โดยกำหนดให้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนและเข้าถึงข้อมูลได้ครบถ้วน หากไม่สามารถปฏิบัติตาม ต้องทำข้อตกลงกับกระทรวงการคลัง เพื่อให้การตรวจสอบภายในของ อบต. มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

2. กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

2.1 การวางแผนงานตรวจสอบ จากการสัมภาษณ์ กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะในด้านการวางแผนงานตรวจสอบ เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดทิศทางในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานให้ มีประสิทธิภาพและโปร่งใส สามารถสรุปกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ โดยเรียงลำดับตามขั้นตอนที่เป็นระบบได้ ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ 2) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การจัดทำแผนการตรวจสอบภายในประจำปี 5) การนำเสนอแผนต่อผู้บริหาร 6) การอนุมัติแผนการตรวจสอบ 7) การทบทวนและปรับปรุงแผน 8) การจัดทำเอกสารและรายงาน

2.2 การปฏิบัติงานตรวจสอบ จากการสัมภาษณ์ กระบวนการตรวจสอบภายใน ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบภายในทั้งหมด เพราะเป็นขั้นตอนที่นำแผนงานมาต่อยอดสู่การปฏิบัติจริง โดยมีเป้าหมาย เพื่อรวบรวมหลักฐาน วิเคราะห์ และรายงานผลอย่างมืออาชีพ โปร่งใส และเป็นธรรม สามารถสรุปกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยเรียงลำดับตามขั้นตอนที่เป็นระบบได้ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ตรวจสอบ 2) การแจ้งหน่วยรับการตรวจ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการตรวจสอบ 4) การประเมินผลการตรวจสอบ 5) การจัดทำกระดาษทำการ 6) การสรุปผลตรวจสอบเบื้องต้น 7) การประชุมสรุปผลกับหน่วยรับการตรวจ 8) การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบภายใน 9) การติดตามผลการตรวจสอบ

2.3 การรายงานผลการตรวจสอบ จากการสัมภาษณ์ กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ต่อเนื่องจากการปฏิบัติงานตรวจสอบ และเป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงความโปร่งใส เป็นธรรม และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในหน่วยงาน สามารถสรุปกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการรายงานผลการตรวจสอบ โดยเรียงลำดับตามขั้นตอนที่เป็นระบบได้ ดังนี้ 1) การรวบรวมและวิเคราะห์ผลการตรวจสอบ 2) การจัดทำร่างรายงานผลการตรวจสอบ 3) การประชุมชี้แจงหน่วยรับการตรวจ 4) การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ 5) การเสนอรายงานต่อผู้บริหาร 6) การส่งสำเนารายงานไปยังผู้เกี่ยวข้อง 7) การเผยแพร่หรือสรุปรายงาน ในกรณีที่ไม่เป็นความลับ 8) การติดตามผลตามรายงาน

2.4 การติดตามการตรวจสอบ จากการสัมภาษณ์ กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการติดตามผลการตรวจสอบ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตรวจสอบภายใน และมีความสำคัญไม่แพ้ขั้นตอนอื่น เพราะช่วยให้การปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่ตรวจพบในรายงานตรวจสอบเกิดผลเป็นรูปธรรม สามารถสรุปกระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการติดตามผลการตรวจสอบ โดยเรียงลำดับตามขั้นตอนที่เป็นระบบได้ ดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผล 2) การวางแผนการติดตามผล 3) แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) การดำเนินการติดตามผล 5) การจัดทำรายงานการติดตามผล 6) การเสนอแนะแนวทางป้องกันระยะยาว 7) การเก็บข้อมูลสำหรับการวางแผนในอนาคต

อภิปรายผล

1. บริบทการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาพบว่า ระบบการตรวจสอบภายในของ อบต. นครสวรรค์มีความเป็นระบบและพัฒนาตามมาตรฐานของประเทศและสากล โดยมีบทบาททั้งการตรวจสอบ การให้คำปรึกษา และการส่งเสริมธรรมาภิบาล กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ.วินัย

การเงินการคลัง พ.ศ. 2561 ช่วยให้การตรวจสอบมีกรอบที่ชัดเจน และการขึ้นตรงของหน่วยตรวจสอบภายในต่อปลัด อบต. ส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบ สะท้อนหลัก Good Governance อย่างชัดเจน

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของ อบต. นครสวรรค์ มีความเป็นมาจากระบบตรวจสอบภายในมีพัฒนาการต่อเนื่องตามกฎหมายรัฐและสอดคล้องกับคู่มือการตรวจสอบภายใน 2567 ที่เน้นบทบาทการป้องกันความเสี่ยงและสร้างความโปร่งใส โดยใช้กฎบัตรการตรวจสอบภายใน ปี 2566 ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต และบทบาทการให้คำปรึกษาเชิงสร้างสรรค์ พร้อมกำหนดจรรยาบรรณ 4 ประการที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล IIA และมีกรอบคุณธรรม กำหนดข้อปฏิบัติด้านคุณธรรม เช่น การห้ามตรวจงานที่เคยรับผิดชอบภายใน 1 ปี ช่วยเสริมความเป็นกลางและลดผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้การตรวจสอบน่าเชื่อถือมากขึ้น

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎหมายระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540–2560 และ พ.ร.บ.กระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 รวมถึงระเบียบกระทรวงมหาดไทยหลายฉบับ ช่วยวางโครงสร้างการตรวจสอบภายในให้มีกรอบชัดเจน และสนับสนุนการบริหารท้องถิ่นที่ตรวจสอบได้และโปร่งใส ลดช่องว่างการกำกับดูแล

1.3 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการตรวจสอบภายใน หลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง (พ.ศ. 2561–2566) ยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบภายในให้สอดคล้องกับ IIA โดยเน้นการบริหารความเสี่ยง ระบบควบคุมภายใน และความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลอย่างเพียงพอ แนวปฏิบัติเหล่านี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการตรวจสอบของ อบต.

2. กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนงานตรวจสอบ การปฏิบัติงานตรวจสอบ การรายงานผลการตรวจสอบ และการติดตามผล โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการตรวจสอบ การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การประเมินความเสี่ยง และการจัดทำแผนตรวจสอบประจำปี ก่อนเสนอให้ผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อม การเก็บรวบรวมหลักฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลเบื้องต้นร่วมกับหน่วยรับตรวจ เพื่อให้ข้อมูลถูกต้องและตรวจสอบได้ ส่วนขั้นตอนการรายงานผลจะครอบคลุมการจัดทำรายงาน การชี้แจงผลกับหน่วยรับการตรวจ การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้อง สุดท้ายคือการติดตามผล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ข้อเสนอแนะในรายงานตรวจสอบถูกนำไปปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมเก็บข้อมูลสำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนงานตรวจสอบรอบต่อไป ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ละม้าย เขยกระรินทร์ และคณะ (2568) ที่ยืนยันว่าการวางแผน การรายงาน

และการติดตามผลเป็นตัวขับเคลื่อนความสำเร็จของงานตรวจสอบภายในในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนงานวิจัยของ สุปัญญา อินทิตัง และสายทิพย์ จันโอภาส (2565) ชี้ว่า แต่ละขั้นตอนของการตรวจสอบทั้ง 4 ขั้นตอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิภาพองค์กร โดยเฉพาะการวางแผนที่ชัดเจนและการติดตามผลต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนครสวรรค์ที่พบว่าขั้นตอนเหล่านี้ต้องทำงานเชื่อมโยงกันครบวงจร ผลการวิจัยยืนยันแนวคิดของ จันทนา สาขากร และ ศิลพร ศรีจันเพชร (2564) ที่ชี้ว่าความสำเร็จของงานตรวจสอบภายในขึ้นอยู่กับการบูรณาการระหว่างการวางแผน การตรวจสอบภาคสนาม การรายงานผล และระบบติดตามผล แต่ผลการศึกษาในพื้นที่นครสวรรค์ชี้ให้เห็นว่าแม้แนวทางครบวงจรจะถูกกำหนดไว้ดี แต่ข้อจำกัดเชิงเทคนิคและบุคลากรสามารถเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติจริง ผลการศึกษายังสนับสนุนมุมมองด้าน ธรรมมาภิบาลตามงานวิจัยของ ปรีชา เปล่งภู (2560) ที่ชี้ว่าการรายงานผลตรวจสอบที่ชัดเจนและโปร่งใสช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน

นอกจากนี้งานวิจัยนี้พบผลการสัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบภายในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ชี้ให้เห็นข้อจำกัดด้านระบบข้อมูลและเทคโนโลยี ผู้ตรวจสอบระบุว่าบางครั้งข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ทำให้ต้องใช้เวลาเพิ่มเติมในการตรวจสอบและยืนยันข้อมูล ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบสารสนเทศที่ยังไม่เชื่อมโยงกันเต็มรูปแบบ ข้อจำกัดด้านบุคลากรและความเชี่ยวชาญเจ้าหน้าที่ตรวจสอบในพื้นที่บางครั้งมีจำนวนจำกัดและยังขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำให้การวิเคราะห์หลักฐานและการสรุปผลต้องใช้เวลามากขึ้น และข้อจำกัดด้านการสื่อสารและความร่วมมือการปฏิบัติงานบางขั้นตอนพบความไม่สอดคล้องระหว่างหน่วยตรวจสอบและหน่วยรับตรวจ ทำให้ต้องมีการประชุมหารือหลายครั้งเพื่อความเข้าใจตรงกัน ซึ่งในเชิงทฤษฎี การที่บางขั้นตอนต้องใช้เวลามากขึ้นเพื่อตรวจสอบข้อมูล สอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาพร มาชัยภูมิ (2561) ที่ระบุว่า การตรวจสอบภายในเป็นกระบวนการให้ความเชื่อมั่นและคำปรึกษาเชิงอิสระ ซึ่งต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบและหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และข้อจำกัดด้านการสื่อสารและความร่วมมือบางส่วนอาจขัดแย้งกับแนวคิดของ สุปัญญา อินทิตัง และสายทิพย์ จันโอภาส (2565) ที่เสนอว่ากระบวนการตรวจสอบ 4 ขั้นตอนเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพกับประสิทธิผลขององค์กร หากขั้นตอนใดมีอุปสรรคหรือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น จะส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์

สรุป

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์” พบว่าการตรวจสอบภายในสามารถปรับใช้ได้จริงในบริบทท้องถิ่น โดยดำเนินงานผ่าน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวางแผนตรวจสอบที่พิจารณาความเสี่ยงและลักษณะหน่วยงาน การปฏิบัติงานตรวจสอบภาคสนามที่ครบถ้วนและมีมาตรฐาน การรายงานผลที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบย้อนกลับได้ และการติดตามผลเพื่อปรับปรุงงานอย่างเป็นรูปธรรม การบูรณาการกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติสากลช่วยสร้างความเป็นอิสระ ลดผลประโยชน์ทับซ้อน และเพิ่มความน่าเชื่อถือ การประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าว เสริมสร้างธรรมาภิบาล ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และความเชื่อมั่นของประชาชน พร้อมเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนและพัฒนาการตรวจสอบภายในต่อเนื่อง ทำให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถปรับตัวและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างยั่งยืน

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(1.1) ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบล ประเมินความเสี่ยงเชิงระบบ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศภาครัฐประกอบการจัดทำแผนตรวจสอบ เพื่อพัฒนาระบบการวางแผนตรวจสอบภายในให้ยืดหยุ่นและอิงความเสี่ยง

(1.2) องค์การบริหารส่วนตำบลยกระดับศักยภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน โดยการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บหลักฐานให้สอดคล้องกับระบบอิเล็กทรอนิกส์ ลดภาระการใช้เอกสาร และเพิ่มความโปร่งใสในการตรวจสอบ

(1.3) องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาระบบการติดตามผลให้มีประสิทธิภาพและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการผลการติดตามเข้าสู่กระบวนการวางแผนงานประจำปีของ อบต. เพื่อป้องกันการเกิดซ้ำของปัญหาเดิม

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(2.1) ศึกษากระบวนการตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การศึกษาครั้งถัดไปควรมุ่งวิเคราะห์ถึงการดำเนินการตรวจสอบภายในในแต่ละขั้นตอนส่งผลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2.2) ข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบภายใน วิเคราะห์ความพร้อมและความเป็นไปได้ในการใช้ระบบดิจิทัล

(2.3) ศึกษาการเปรียบเทียบแนวทางการตรวจสอบภายในกับมาตรฐานระดับชาติหรือสากล เพื่อนำมาเปรียบเทียบและพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เทียบเท่ากับแนวทางสากล

เอกสารอ้างอิง (References)

- อรพรรณ แสงศิระเวทย์. (2561). *บทบาทผู้ตรวจสอบภายในกับการสนับสนุนการบริหารงานองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2561). *ยุทธศาสตร์พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2561–2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- วรวรรณ สีจันทา. (2563). *การพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายในในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์*. วารสารบริหารรัฐกิจ, 12(2), 45–62.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2565–2567*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. (2554). *กระบวนการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.
- กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. (2561). *การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing)*. กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการตรวจสอบภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2545). กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- ประภาพร มาชัยภูมิ. (2561). *บทบาทผู้ตรวจสอบภายในต่อการบริหารความเสี่ยงและระบบควบคุมภายในขององค์กร*. นครสวรรค์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรีชา เปล่งภู. (2560). *การรายงานผลการตรวจสอบภายในและการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนา สาขากร และศิลาพร ศรีจันทพร. (2564). *กลยุทธ์การตรวจสอบภายในในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การวางแผน การตรวจสอบ การรายงาน และระบบติดตามผล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุปัญญา อินทิตัง และสายทิพย์ จันโอภาส. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตรวจสอบภายในและประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วารสารการบริหารภาครัฐ, 12(2), 45–68.
- ละมัย เชยกะรินทร์, และคณะ. (2568). *ปัจจัยสู่ความสำเร็จของงานตรวจสอบภายในในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วารสารวิจัยการบริหารท้องถิ่น, 8(1), 23–41.

พลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของ
องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

Community Power in Driving the Development of the Sufficiency Economy of the Nakhon

Sawan Oak Subdistrict Administrative Organization,

Nakhon Sawan Province

หทัยชนก เกษตรกิจ และวรรณมาฆะ เกษตรดอกไม้

Hathaichanok Kasetkit and Wanmarka Gasondokmai

E-mail: hathaiichanok@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างพลังชุมชน 2) ศึกษาปัญหาของการสร้างพลังชุมชน และ 3) หาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 17 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน และวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการสร้างพลังชุมชนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วม เพื่อให้ชุมชนเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง (2) การรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กร เพื่อสร้างโครงสร้างการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ (3) การพัฒนาและขยายผลโครงการ ผ่านขั้นตอนสำรวจ วางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล (4) การเสริมผู้นำและเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และ (5) การติดตามประเมินผลเพื่อนำข้อมูลไปต่อยอดอย่างยั่งยืน 2) ศึกษาปัญหาของการสร้างพลังชุมชน พบประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ความเข้าใจน้อย การรวมกลุ่มไม่มั่นคง และขาดระบบติดตาม (2) การสื่อสารไม่ทั่วถึง ไม่มีช่องทางที่เหมาะสม และขาดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล (3) ด้านทรัพยากรและงบประมาณมีข้อจำกัด ทั้งแหล่งทุนและทรัพยากรสนับสนุน (4) ผู้นำและบุคลากรยังขาดทักษะและไม่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่อง และ (5) ชุมชนยังประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ไม่เต็มที่ โครงการไม่ยั่งยืน และไม่มีระบบถอดบทเรียน 3) หาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชน ประกอบด้วย (1) เสริมความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการรวมกลุ่ม พัฒนาผู้นำ และติดตามผลต่อเนื่อง (2) พัฒนาช่องทางสื่อสาร สร้างสื่อความรู้ และเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล (3) บริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หนุนเสริมกองทุนชุมชน และติดตามการใช้งบประมาณ (4) พัฒนาศักยภาพผู้นำ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการใช้เทคโนโลยี และ (5) ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติ ใช้ผู้นำเป็นต้นแบบ และบูรณาการหลักพอเพียงในแผนงานเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

คำสำคัญ: ตำบลเข้มแข็ง, การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน, บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to (1) examine the process of community empowerment, (2) investigate the problems affecting community empowerment, and (3) identify development approaches to strengthen community empowerment in driving the sufficiency economy development of the Nakhon Sawan Ok Subdistrict Administrative Organization, Nakhon Sawan Province. This research employed a qualitative approach. Key informants included executives of the Subdistrict Administrative Organization, heads of government units, community development officers, and local residents, totaling 17 participants selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions with 10 people and analyzed using inductive content analysis.

The study found that: 1) The process of building community empowerment consists of five steps: (1) raising awareness and encouraging participation to help the community understand the principles of the sufficiency economy; (2) forming groups and establishing organizations to create a systematic collaborative structure; (3) developing and expanding projects through data collection, planning, implementation, and evaluation; (4) strengthening community leaders and networks to support collaboration across different groups; and (5) monitoring and evaluating outcomes to use the information for sustainable development. 2) Problems affecting community empowerment include: (1) weak community participation, limited understanding, unstable group formation, and a lack of monitoring systems; (2) ineffective communication, insufficient channels, and a lack of platforms for information exchange; (3) limited resources and budgets, including insufficient funding and support; (4) inadequate skills among leaders and personnel and a lack of continuous development; and (5) incomplete application of the sufficiency economy principles, resulting in unsustainable projects and the absence of systematic lesson-learning processes. 3) Approaches to developing community empowerment include: (1) enhancing understanding of the sufficiency economy, promoting group participation, developing leaders, and ensuring continuous monitoring; (2) improving communication channels, producing educational materials, and connecting community information networks; (3) managing resources efficiently, supporting community funds, and monitoring budget utilization; (4) enhancing leadership capacity, promoting teamwork, and encouraging the use of technology; and (5) promoting practical training, using local leaders as role models, and integrating sufficiency economy principles into development plans to achieve sustainable community outcomes.

Keywords: Strengthened Subdistrict, Sustainable Self–Governance, The Role of Local Government Organizations

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยเผชิญความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ การพัฒนาตามแนวทางกระแสหลักของประเทศตะวันตกทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือย ไม่เป็นธรรม และสูญเสียอธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศ อีกทั้งการละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม รวมถึงการละเลยชุมชนชนบท ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มขึ้น และศีลธรรมสังคมถดถอย ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของชุมชน (อภิชาติ ดวงธิดา, 2563) เพื่อรับมือกับผลกระทบดังกล่าว แนวทางการพัฒนาทางเลือกเริ่มปรากฏตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยหนึ่งในแนวทางสำคัญคือ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งนำแนวคิดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้เป็นนโยบายพัฒนาประเทศ โดยเน้นการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน ตามหลักทางสายกลาง การพัฒนาบุคคลบนฐานความรู้และคุณธรรม และการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้สามารถสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติในทางปฏิบัติยังเน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมจำกัด และเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบท (อัจนรา หล่อตระกูล, 2562)

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นการสร้างรายได้และความเข้มแข็งของชุมชน ตั้งแต่ระดับครอบครัวในการพึ่งตนเองด้านปัจจัยสี่ ขยายไปสู่การพึ่งพากันและกันในชุมชน และเชื่อมโยงไปยังชุมชนอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน กระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง (หทัยชนก คะตะสมบูรณ์, 2564) กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ แสดงให้เห็นการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมุ่งให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และทุนทางสังคมในการวางแผน พัฒนากิจกรรม และแก้ไขปัญหาตามความต้องการของพื้นที่ กระบวนการพัฒนามุ่งเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เวทีชุมชน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การวิเคราะห์ และการตัดสินใจร่วมกัน ทำให้ประชาชนสามารถสร้างอาชีพ แปรรูปผลิตภัณฑ์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานรากควบคู่กับการพัฒนาทักษะและการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก, 2564)

ดังนั้น พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออกจึงเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนโดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเชิงปฏิบัติ โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทุนทางสังคม ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้ชุมชนเกิดความมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตในระยะยาว การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการศึกษา กระบวนการสร้างพลังชุมชน ปัญหา และแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของ อบต.นครสวรรค์ออก เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนแก่ชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของ องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของ องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) ได้ให้นิยามไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการ ดำรงชีวิตทั้ง ระดับบุคคล ชุมชน ซึ่งความสามารถในระดับบุคคล คือ การอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่ ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด เศรษฐกิจสำหรับการเกษตรเป็นความสามารถในการจัดสรรพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดิน และกิจกรรม การเกษตร ฐานการผลิตทรัพยากรในลักษณะพึ่งพาอาศัย ทรัพยากรในไร่ในนา และทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่เน้นการพึ่งพา และผสมผสานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

เกษม วัฒนชัย (2548) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาชี้ถึง แนวการดำรง อยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการ พัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อ โลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ ต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2550) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง เป็น ประชาชนที่มีความลึกซึ้ง คือประชาชนซึ่งใช้กบการดำเนินชีวิตได้ทุกอย่าง ทั้ง 3 หลัก ที่สำคัญคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เราดำเนินการอยู่เป็นฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษา วัฒนธรรมชุมชน และการพัฒนาควรควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิด และจิตใจของคนให้รู้จักกิน รู้จักใช้ตามอัตภาพ และความจำเป็นในการดำรงชีวิต

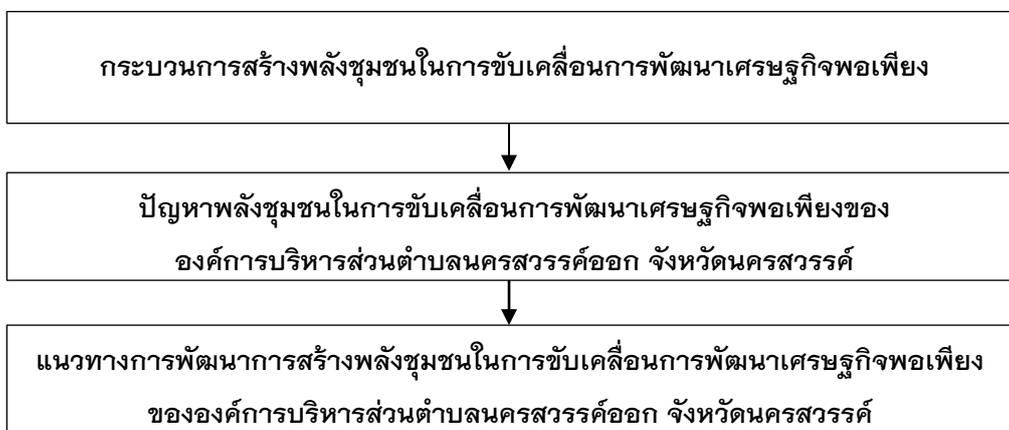
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมพลังชุมชน

นิตยา เพ็ญศิริธนา (2538) กล่าวถึงความเป็นมาของการเสริมพลังว่าเริ่มจากการจัดการศึกษาในบราซิลโดยเปาโล แฟร์ (Paulo Freire) ในช่วงปี 1960 ผ่านโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ โดยเน้นกระบวนการสื่อสาร การอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ในเวลาเพียง 6 สัปดาห์ จากนั้นแนวคิดนี้ขยายไปสู่ประเด็นสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาที่ดินทำกิน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านวิเคราะห์ปัญหา แสดงความคิดเห็น และกำหนดบทบาทของตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติและทบทวนผลที่เกิดขึ้น ส่งเสริมความรับผิดชอบและตระหนักรับบทบาทตนเอง และในปี 1970 แนวคิดนี้แพร่หลายไปยังหลายประเทศในอเมริกาใต้ ใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า “การศึกษาเพื่อปวงชน”

สรุปได้ว่า การเสริมพลังเป็นแนวคิดที่ใช้ในการจัดการศึกษาทั่วโลก โดยมุ่งให้บุคคลสามารถแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ Gibson (1991, อ้างถึงใน อัจฉรา ชลาชนานานิน, 2557) ที่กล่าวว่า การเสริมพลังเป็นกระบวนการทางสังคมที่ส่งเสริมความสามารถของบุคคลในการตอบสนองความต้องการ แก้ปัญหา และใช้ทรัพยากรเพื่อดำรงชีวิต ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและสามารถควบคุมวิถีชีวิตของตนเองได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาเรื่อง พลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อศึกษาปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับใช้วิจัย จำนวน 17 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ตัวแทนหัวหน้าส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน นักพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ตัวแทนประชาชนในท้องถิ่น ทั้ง 7 หมู่ หมู่ละ 2 คน จำนวน 14 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) กำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ อย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ตัวแทนหัวหน้าส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน นักพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ตัวแทนประชาชนในท้องถิ่น ทั้ง 7 หมู่ จำนวน 7 คน มีการกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ อย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ เครื่องมือที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยก่อนการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้นำประเด็นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจักร ชินสาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) ผศ.ดร.วรวิทย์ นพแก้ว เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเด็นต่าง ๆ ซึ่งแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการสร้างพลังชุมชนในการ

ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ และส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยก่อนการสนทนากลุ่มผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่จะใช้ในการจัดประชุมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจิตร ชิดธาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) ผศ.ดร.วรวิทย์ นพแก้ว เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเด็นต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในเรื่อง พลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อศึกษาปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้บริหาร องค์การชุมชน นักพัฒนาชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นรวม 17 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ขั้นตอนดำเนินการประกอบด้วย การขอหนังสือแนะนำตัวและสำรวจพื้นที่เบื้องต้น การนัดหมายและเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดบันทึกในการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์แต่ละรายใช้เวลาประมาณ 30 นาที และสุดท้ายได้นำข้อมูลมารวบรวมเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์และนำไปสู่การวิเคราะห์ต่อไป

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชน ก่อนการประชุมประเด็นที่ใช้ได้ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้เข้าร่วมประชุมถูกคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนราชการ นักพัฒนาชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 10 คน ทั้งชายและหญิง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนและเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างรอบด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนของ ธนิศร บุญสุข และคณะ (2566) คือ การกำหนดเกณฑ์คัดเลือกเนื้อหา การจัดทำเค้าโครงเนื้อหา การพิจารณาบริบทเพื่อทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง และ

การวิเคราะห์ความถี่ของเนื้อหา ก่อนสรุปผลเชิงคุณภาพ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Method Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (สุวิดา นวมเจริญ, 2563)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มถูกรูปเป็นประเด็นและวิเคราะห์ด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนเดียวกับการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเนื้อหา เพื่อจำแนกข้อมูลตามคำถามที่กำหนด 2) กำหนดเค้าโครงเนื้อหา เพื่อคัดเลือกและจัดลำดับสาระสำคัญให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3) พิจารณาบริบท (Context) เพื่อทำความเข้าใจข้อมูลอย่างรอบด้าน 4) วิเคราะห์ความถี่ของเนื้อหา และสรุปผลในรูปแบบข้อมูลเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลด้วย Method Triangulation เช่นกัน โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับข้อมูลเชิงทฤษฎีจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและครอบคลุม (สุวิดา นวมเจริญ, 2563)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างพลังชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยดำเนินงานตามลำดับขั้น ได้แก่ การเตรียมการ การให้ความรู้ การสร้างการมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และการเผยแพร่ขยายผล ต่อมาเป็นกระบวนการ การรวมกลุ่ม วางแผน และจัดตั้งองค์กรชุมชน ซึ่งดำเนินผ่านขั้นการรวมกลุ่ม การวางแผนร่วมกัน การจัดตั้งองค์กรชุมชน และการขับเคลื่อนงานขององค์กร ในด้านการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมหรือโครงการชุมชนดำเนินงานผ่านขั้นการสำรวจข้อมูล การกำหนดกิจกรรม การดำเนินโครงการ การติดตามประเมินผล และการเผยแพร่ขยายผล โดยกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ชุมชนมีทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีการ เสริมสร้างผู้นำและเครือข่ายการทำงาน ผ่านขั้นตอนการคัดเลือกแกนนำ พัฒนาศักยภาพผู้นำ การสร้างเครือข่าย การขับเคลื่อนร่วมกัน และการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายคือ การติดตาม ประเมินผล และต่อยอดการพัฒนา ซึ่งดำเนินผ่านขั้นการวางระบบติดตาม เก็บข้อมูลประเมินผล สรุปทบทวน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอดสู่การพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืน กระบวนการทั้งหมดนี้ส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ และสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

2. ปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ พบปัญหา 2.1) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าชาวบ้านเข้าใจหลักพอเพียงไม่ลึกซึ้ง การสื่อสารยาก แรงจูงใจน้อย การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็ง โครงการบางส่วนไม่ตรงความต้องการ ขาดความต่อเนื่อง ผู้นำและเครือข่ายอ่อน และระบบติดตามผลไม่ชัดเจน 2.2) ปัญหาด้านการสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูล การสื่อสารยังไม่ทั่วถึง เนื้อหามีความเป็น

ทฤษฎีเกินไป ช่องทางสื่อสารไม่เหมาะสม เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน การประสานงานไม่ต่อเนื่อง การเผยแพร่ผลโครงการไม่ครอบคลุม ผู้นำขาดทักษะการสื่อสาร และข้อมูลประเมินผลไม่ได้ส่งกลับสู่ชุมชน

2.3) ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ บุคลากร ความรู้ และงบประมาณไม่เพียงพอ โครงการไม่ได้รับการสนับสนุนเหมาะสม งบประมาณไม่สอดคล้องช่วงทำงาน การสนับสนุนจากรัฐไม่ทั่วถึง เครือข่ายต้องใช้ทรัพยากรมากแต่การช่วยเหลือน้อย และขาดงบติดตามประเมินผล

2.4) ปัญหาด้านผู้นำชุมชนและบุคลากร ความรู้เชิงลึกไม่พอ การอบรมไม่ต่อเนื่อง ผู้นำรุ่นใหม่ไม่ได้รับการพัฒนา บุคลากรมีน้อย ฟังพาผู้นำบางคนมาก เกิดความขัดแย้ง การบริหารโครงการไม่เป็นระบบ ทีมสนับสนุนไม่พอ และไม่มีระบบถ่ายทอดองค์ความรู้

2.5) ปัญหาด้านความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีความเข้าใจผิวเผิน ขาดกิจกรรมตัวอย่างจริง การอบรมไม่เน้นปฏิบัติ แผนชุมชนไม่บูรณาการหลักพอเพียง การเรียนรู้ค่อยๆ ฝึกฝนโครงการฟังภายนอกสูง ผู้นำยังเข้าใจไม่ครบถ้วน และการประเมินไม่มีเกณฑ์ชัดเจนจึงไม่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้

3. แนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

3.1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เสริมความเข้าใจหลักพอเพียงผ่านสื่อและตัวอย่างจริง ส่งเสริมการวางแผนและออกแบบโครงการแบบมีส่วนร่วม พร้อมให้ชุมชนร่วมติดตามประเมินผลเพื่อต่อยอดอย่างต่อเนื่อง โดยให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กรชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก (facilitator) ในการเสริมสร้างความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง การจัดเวทีวางแผน ออกแบบโครงการแบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนให้ชุมชนร่วมติดตามและประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.2) ด้านการสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูล พัฒนาระบบสื่อสารที่เข้าถึงง่าย ใช้สื่อท้องถิ่นและออนไลน์ สร้างเครือข่ายนักสื่อสาร ส่งเสริมการสื่อสารสองทาง วางโครงสร้างสื่อสารในทุกโครงการ และใช้ผลประเมินมาปรับปรุงงาน โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก ร่วมกับ เครือข่ายนักสื่อสารชุมชนและผู้นำท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการหลัก โดย อบต. รับผิดชอบในการวางระบบและโครงสร้างการสื่อสาร พัฒนาช่องทางสื่อทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ขณะที่นักสื่อสารชุมชนทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูล สร้างการสื่อสารสองทาง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในแต่ละโครงการ

3.3) ด้านทรัพยากรและงบประมาณ สร้างวิทยากรท้องถิ่นและเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ จัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วม ตั้งกองทุนชุมชน ลดต้นทุนด้วยความร่วมมือระหว่างเครือข่าย และจัดสรรงบประมาณติดตามประเมินผล โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก ในการจัดสรรงบประมาณ วางกลไกงบประมาณแบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนชุมชน เป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยมีชุมชนและเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ/ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นเจ้าภาพร่วมในการพัฒนาวิทยากรท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดต้นทุน และร่วมกันติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากร

3.4) ด้านผู้นำชุมชนและบุคลากร จัดอบรมเชิงปฏิบัติ ทำคู่มือใช้งานจริง พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ ใช้ระบบ Mentor–Mentee ส่งเสริมการบริหารโปร่งใส การทำงานเป็นทีม ใช้เทคโนโลยี

และสร้างเครือข่ายผู้นำ พร้อมระบบติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ผู้นำชุมชนและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก เป็นผู้ดำเนินการหลัก โดย อบต. ทำหน้าที่ออกแบบและสนับสนุนการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำคู่มือ การใช้ระบบ Mentor–Mentee และการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ ขณะที่ผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการนำความรู้ไปใช้จริง สร้างทีมงาน เครือข่ายผู้นำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3.5) ด้านความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับชุมชน จัดสาธิตและโครงการนาร่อง บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในแผนพัฒนา สร้างแหล่งเรียนรู้ พัฒนาผู้นำให้ถ่ายทอดได้ และใช้ผลประเมินร่วมกันวางแผนสู่ความยั่งยืน โดยให้ชุมชนและผู้นำชุมชน ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมสาธิต โครงการนาร่อง และแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก เป็นผู้สนับสนุนด้านนโยบาย การบูรณาการในแผนพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพผู้นำให้ถ่ายทอดความรู้ได้ และใช้ผลการประเมินร่วมกันเพื่อวางแผนสู่ความยั่งยืนของชุมชน

อภิปรายผล

1. กระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษา พบกระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1) สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ ผ่านเตรียมการให้ความรู้ มีส่วนร่วม ขับเคลื่อนต่อเนื่อง เผยแพร่ผล 2) การรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรชุมชน เริ่มจากการรวมกลุ่ม วางแผนร่วม ตั้งองค์กร ผลักดันงานเป็นรูปธรรม 3) การพัฒนาและดำเนินกิจกรรม/โครงการ ใช้สำรวจข้อมูล กำหนดกิจกรรม ดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผล ขยายผล 4) เสริมสร้างผู้นำและเครือข่าย ผ่านการคัดเลือกแกนนำ พัฒนาศักยภาพ สร้างเครือข่าย ทำงานร่วมกัน ประเมิน 5) การติดตาม ประเมินผล และต่อยอดการพัฒนา โดยระบบติดตาม เก็บข้อมูล ประเมินผล สรุปบทเรียน ต่อยอดยั่งยืน ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง และวิไลพิน แก้วเพ็ง (2567) ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านชุมชน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างฐานความรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงงานวิจัยของจิระพงศ์ ไชยชาวงค์ และจักรพงษ์ พวงงามชื่น (2566) ที่เสนอรูปแบบวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน คือ เตรียมการ ดำเนินการ และติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของงานวิจัยนี้

2. ปัญหาของการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษา พบว่าชุมชนยังประสบปัญหาหลัก 5 ด้านที่กระทบต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนยังขาดความเข้าใจเชิงลึก มองว่าเป็นเพียงทฤษฎี ขาดแรงจูงใจและการรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง 2) การสื่อสารและ

การถ่ายทอดข้อมูล ข้อมูลไม่ทั่วถึง ช่องทางไม่เหมาะสม และขาดระบบสื่อสารที่ต่อเนื่อง 3) ทรัพยากรและงบประมาณ ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ แหล่งทุนและงบประมาณ การดำเนินกิจกรรมจึงไม่ต่อเนื่อง 4) ผู้นำชุมชนและบุคลากร ขาดความรู้ ความต่อเนื่อง แรงจูงใจ และขาดผู้นำรุ่นใหม่มาสืบทอด 5) ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่ลึกซึ้ง ขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ฟังทางงบประมาณภายนอก และไม่มีระบบประเมินผลที่ชัดเจน ภาพรวมสะท้อนข้อจำกัดด้านความรู้ การมีส่วนร่วม การสื่อสาร การบริหารจัดการ และภาวะผู้นำ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เศรษฐกิจพอเพียงเกิดผลอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานของนวลปราง เวฬุวนาธร และพรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2565) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ งานของเพชร ทวีวงษ์ และจรรยา สิงห์คำ (2568) ที่ระบุว่า การสื่อสารของชุมชนถูกจำกัดด้วยงบประมาณและช่องทางการสื่อสาร งานของกนกพร ฉิมพลี (2565) ที่ชี้ปัญหาทรัพยากร งบประมาณ และระบบจัดการความรู้ รวมถึงงานของอภิชาติ ดวงธิดา และคณะ (2563) ที่พบชุมชนขาดการสนับสนุนด้านข้อมูลและการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับอุปสรรคของพื้นที่ศึกษา

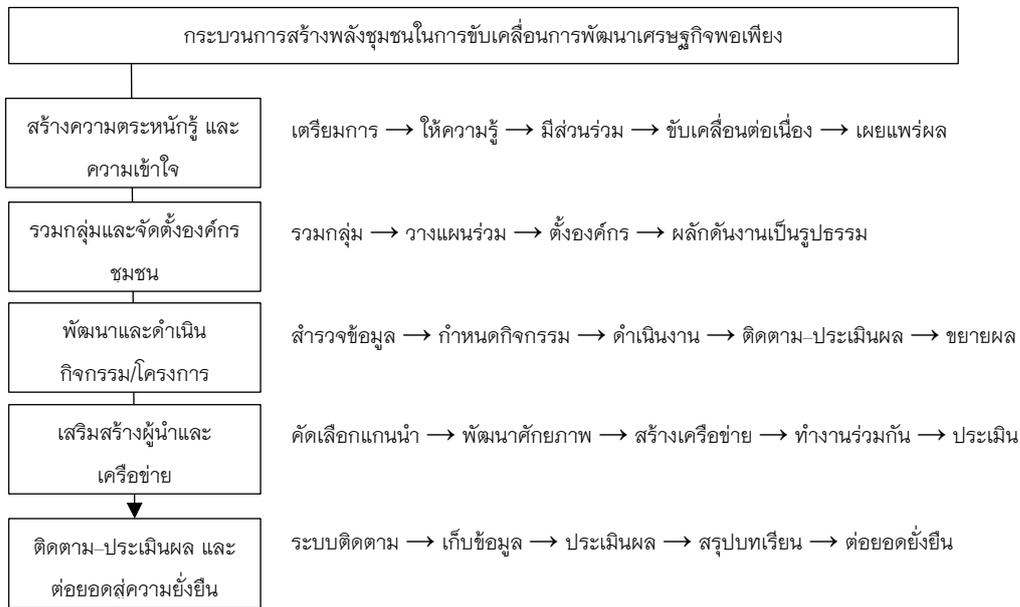
3. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงผ่านเวทีชุมชนและสื่อเข้าใจง่าย กระตุ้นการรวมกลุ่ม การวางแผนร่วมกัน การจัดตั้งองค์กรชุมชน พัฒนาโครงการโดยประชาชนเอง ใช้เทคโนโลยี และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2) การสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูล ใช้สื่อชุมชน สื่อท้องถิ่น และภูมิปัญญา ถ่ายทอดข้อมูลแบบสองทาง เปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาเยาวชนและผู้นำเป็นสื่อกลาง ใช้สื่อหลากหลายและประเมินผลเพื่อปรับปรุง 3) ทรัพยากรและงบประมาณ ระดมทรัพยากรภายใน ภายนอก จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน วางแผนงบประมาณครบวงจร สร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ และติดตามประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร 4) ผู้นำชุมชนและบุคลากร พัฒนาทักษะผ่านการอบรม ระบบ Mentor–Mentee เสริมการทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยี และสร้างแรงจูงใจ พร้อมติดตามผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมสาธิต อบรม ลงมือปฏิบัติจริง ผลิตสื่อเข้าใจง่าย สนับสนุนโครงการยั่งยืน พัฒนาเครือข่าย และถ่ายทอดองค์ความรู้ควบคู่การประเมินผล โดยแนวทางทั้งหมดสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี ทรัพย์ประสพโชค (2565) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง ตำบลป่าชะ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ซึ่งเสนอรูปแบบพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ขั้นตอน คือ การเข้าใจปัจจัย การเข้าถึงปัจจัย และการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงงานวิจัยของณรัชชอร์ ศรีทอง (2556) เรื่อง กระบวนการพัฒนาผู้นำชุมชนเพื่อให้เข้าถึงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษา กรณีบ้านพุพระ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ

บริหารทรัพยากรในพื้นที่ที่สามารถนำชุมชนให้เข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยรูปแบบการพัฒนาผู้นำประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาบุคลิกภาพ ความรู้ เจตคติ ทักษะ และกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้นำเป็นแบบอย่างและนำชุมชนไปสู่การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

แม้ว่าผลการศึกษาจะมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านกระบวนการ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง แต่คุณค่าใหม่ของงานวิจัยอยู่ที่การชี้ให้เห็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออกในฐานะ “ผู้เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนา” ที่เชื่อมโยงนโยบายทรัพยากร และกลไกการบริหารเข้ากับทุนชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเน้นการบูรณาการการติดตาม ประเมินผล และการสรุปบทเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการสร้างพลังชุมชน ซึ่งช่วยให้การพัฒนาไม่หยุดอยู่เพียงระยะสั้น นอกจากนี้ งานวิจัยยังขยายกรอบการมองปัญหาจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้างไปสู่ความเข้าใจเชิงลึกและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และเสนอแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวม 5 ด้าน โดยกำหนดผู้ดำเนินการหลักที่ชัดเจนและเน้นความร่วมมือระหว่าง อบต. ชุมชน และเครือข่ายภาคี ทำให้งานวิจัยนี้มีคุณค่าเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 กระบวนการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการสร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก จังหวัดนครสวรรค์

สรุป

กระบวนการสร้างพลังชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออกมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการรวมกลุ่มวางแผน จัดตั้งองค์กรชุมชน และขับเคลื่อนโครงการที่ชุมชนมีส่วนร่วมจริง พร้อมเสริมทักษะผู้นำและสร้างเครือข่ายการทำงาน การสื่อสารใช้สื่อหลากหลายทั้งท้องถิ่นและออนไลน์ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ขณะที่ทรัพยากรและงบประมาณต้องมีการวางแผนและจัดสรรแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้การพัฒนา

ต่อเนื่อง ผู้นำและบุคลากรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติ เพื่อเพิ่มศักยภาพและต่อยอดความรู้ สุดท้ายเน้นการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมสาธิต และการบูรณาการหลักพอเพียงในทุกโครงการพร้อมระบบติดตามประเมินผลเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน แม้ปัญหาการมีส่วนร่วม การสื่อสาร ทรัพยากร ผู้นำ และความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงยังมีอยู่ แต่แนวทางพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วม การสื่อสารสองทาง การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาผู้นำสามารถใช้เป็นกรอบการพัฒนาชุมชนและโครงการยั่งยืนต่อไป

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(1.1) การสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจลึกซึ้งในหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านสื่อและตัวอย่างจริง พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่ชุมชนมีส่วนร่วม และใช้ผลเพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง

(1.2) การจัดการทรัพยากรและงบประมาณ สนับสนุนการสร้างวิทยากรท้องถิ่นและเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ จัดสรรงบประมาณสำหรับการติดตามและประเมินผลเพื่อความต่อเนื่อง

(1.3) การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมสาธิตและโครงการนาร่อง พัฒนาผู้นำให้ถ่ายทอดความรู้และใช้ผลการประเมินร่วมกันในการวางแผนต่อยอดเพื่อความยั่งยืน

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(2.1) ศึกษาชุมชนหลายพื้นที่เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการสร้างพลังชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทต่างกัน พิจารณาเพิ่มกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

(2.2) ศึกษาผลกระทบของกิจกรรมตัวอย่างหรือโครงการนาร่องต่อการสร้าง ความยั่งยืน วิเคราะห์ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติจริงของชุมชนต่อหลักเศรษฐกิจพอเพียง

(2.3) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือดิจิทัลในการเก็บข้อมูลและเผยแพร่ผล วิจัยวิธีการติดตามและประเมินผลที่เหมาะสมสำหรับชุมชนแต่ละประเภท

เอกสารอ้างอิง (References)

- อภิชาติ ดวงธิดา, ธวัชณ์ เขตจัตุรัส, และ ดิเรก ถึงฝั่ง. (2563). เครือข่ายความร่วมมือภาคีรัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)*, 14(3), 92–106.
- อัจฉรา หล่อตระกูล และ ภัทรภาพร จันตะนี. (2562). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้ซุง โดยการมีส่วนร่วมของวัดหนองไม้ซุง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้ซุง และ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 246–260.

- หทัยชนก คะตะสมบุรณ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(20), 474–488.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก. (2564). *รายงานหรือเอกสารโครงการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. นครสวรรค์: องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก.
- สุเมธ ดันติเวชกุล. (2542). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. ใน *วันพัฒนา. กรมพัฒนาชุมชน*.
- เกษม วัฒนชัย. (2548). *การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา*. (ม.ป.ท.).
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. (2550). *ทฤษฎีใหม่ในหลวง: ชีวิตที่พอเพียง*. ร่วมด้วยช่วยกัน.
- นิตยา เพ็ญศิริณภา. (2538). *คู่มือการฝึกอบรมการสร้างพลัง (Empowerment)*. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Gibson, C. H. (1991). อ้างถึงใน ธนิศร บุญสุข, ธนกร สรรค์วราเวช, และ ภาณุวัฒน์ จันทร์จินดา. (2566). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์แก่นสาระ และการวิเคราะห์บทสนทนา. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 15(1), 263–272.
- สุวิดา นวมเจริญญ. (2563). การตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(8), 60–70.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง และวิไลพิน แก้วเพ็ง. (2567). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้างสังคมฐานความรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนภาคใต้*. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, 19(1), 47–71.
- จิระพงศ์ ไชยชาวงค์ และจักรพงษ์ พวงงามชื่น. (2566). *การส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม: ประสบการณ์จากองค์กรชุมชนในภาคเหนือตอนบน*. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(4), 72–90.
- นवलปราง เวฬุวนาธร และพรพิมล โพธิ์ชัยหล้า. (2565). การมีส่วนร่วมแบบบวรของประชาชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 22–32.
- เพชร ทวีวงษ์ และจรรยา สิงห์คำ. (2568). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการผลิตทุเรียนในอำเภอปากเกร็ด ด จังหวัดนนทบุรี*. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 5(3), 1273–1288.
- กนกพร นิมพลี. (2565). *การพัฒนาระบบการจัดการความรู้และการบริหารทรัพยากรของชุมชนในกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารวิชาการการจัดการและนวัตกรรม*, 10(2), 45–58.

- อภิชาติ ดวงธิสาร และคณะ. (2563). การถ่ายทอดองค์ความรู้และระบบการจัดการข้อมูลเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ,
5(1), 120–135.
- เมธี ทรัพย์ประสพโชค (2565). รูปแบบการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้าน
ทุ่งกระโปรง ตำบลป่าชะ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(47), 470–485.
- ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2556). กระบวนการพัฒนาผู้นำชุมชนเพื่อให้เข้าถึงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
: ศึกษา กรณีบ้านพุพระ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.
วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 30(1), 65–88.

แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว
อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

The Guidelines for Developing a Strong Community Toward Sustainable Self-Governance

In Nong Yao Subdistrict, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province

นายอัฐทอง ขลิบทองรอด และวรรณมาฆะ เกษรดอกไม้

Autthong Khibthongrod and Wanmarka Gasondokmai

E-mail: jeddo551@gmail.com

Received 17–11–2025; Revised 30–12–2025; Accepted 30–12–2025

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว 2) ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน และ 3) แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะผู้ปฏิบัติงาน ภาคประชาชน และภาคเอกชนและสื่อมวลชน รวมทั้งสิ้น 26 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการประชุมสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาวพบว่า ตำบลหนองยาวเริ่มพัฒนา “ตำบลเข้มแข็ง” อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมหลังปี 2562 โดยนำมโนทัศน์หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาใน ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่ต้นแบบของอำเภอลาดยาว มีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านทรัพยากรชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน 2) ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน พบว่ามีกลไกหลากหลาย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาท มีระบบประสานงานชัดเจน สร้างความร่วมมือหลายภาคส่วน ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ใกล้ชิดประชาชน และบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ และจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ สามารถต่อยอดสู่เศรษฐกิจชุมชน และมีทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 3) แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว พบแนวทางการจัดระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายอย่างเป็นระบบ และเชื่อมบทบาททุกภาคส่วน เสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบได้ จัดทำแผนที่ทรัพยากร ใช้อย่างสมดุล สร้างเศรษฐกิจฐานราก และส่งเสริมการยกระดับวัฒนธรรมให้ร่วมสมัย และพัฒนาอัตลักษณ์สู่เศรษฐกิจวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ตำบลเข้มแข็ง, การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน, เศรษฐกิจพอเพียง, การมีส่วนร่วม

Abstract

This study aimed to examine 1) the contextual background of Nong Yao Subdistrict, 2) the management potential of the “Strong Subdistrict” towards sustainable self-management, and 3) the development guidelines for achieving sustainable self-management in Nong Yao Subdistrict, Lat Yao District, Nakhon Sawan Province. The study employed a qualitative research approach. Key informants included administrators, operational officers, community representatives, private sector actors, and the media — totaling 26 participants selected through purposive sampling. Data were collected through document analysis, semi-structured interviews, and focus group discussions, and analyzed using inductive content analysis. The results revealed that 1) the development of Nong Yao Subdistrict as a “Strong Subdistrict” became tangible after 2019 by applying the Philosophy of Sufficiency Economy to promote stability, prosperity, and sustainability. The subdistrict was recognized as a model area of Lat Yao District and demonstrated readiness in terms of public participation, networking, leadership, community resources, and socio-cultural capital. 2) The management potential towards sustainable self-management included diverse and transparent mechanisms that encourage citizen participation, clear coordination systems that foster multi-sector collaboration, visionary leadership that is close to the people and effective in management, systematic resource management that can be extended to community-based economic development, and strong cultural and local wisdom capital. 3) The development guidelines for sustainable self-management of Nong Yao Subdistrict include establishing continuous and transparent participatory systems to build public trust, promoting systematic and interconnected networks across all sectors, enhancing strategic leadership and public accountability, developing community resource maps for balanced utilization and grassroots economic growth, and modernizing local culture to strengthen community identity and drive the cultural economy.

Keywords: Strong Subdistrict, Sustainable Self-Management, Sufficiency Economy Philosophy, Participation

บทนำ

ในอดีตชุมชนท้องถิ่นทุกหนแห่งล้วนบริหารจัดการตนเอง เป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเอง ในทุกด้าน จนกระทั่งมีการปฏิรูประบอบราชการ มีการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการประเทศ ในทุก

เรื่อง รัฐส่วนกลางมีอำนาจตามกฎหมายและมีเงินที่เก็บภาษีจากท้องถิ่นทั่วประเทศ (สถาบันพัฒนาองค์การชุมชน (องค์การมหาชน), 2559) ซึ่งการพัฒนาที่ผ่านมามีประเทศไทย ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติ โดยหลงลืมไปว่า พื้นฐานของสังคมและชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยคือสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในชุมชนการผลิตขั้นพื้นฐานทางเกษตรกรรม มากกว่าการผลิตทางอุตสาหกรรมที่จะนำพาให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีการขยายตัวใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดค่านิยมการบริโภควัตถุตามแบบอย่าง ในสังคมตะวันตก เน้นการผลิตเพื่อส่งออกมากกว่าการผลิตเพื่อใช้ชีพ รวมทั้งการมุ่งเน้นพัฒนาสังคมและประเทศในลักษณะก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดช่องว่างทางชนชั้นในสังคม (วนิดา เสรีกิจ, 2563)

การพัฒนาตำบลเข้มแข็งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยมุ่งสร้าง “ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ผ่านการพัฒนาชุมชนพึ่งตนเองและลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) พร้อมดำเนินตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (SDGs) ร่วมกับสหประชาชาติ (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2565) จังหวัดนครสวรรค์นำแนวทาง “ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาปรับใช้ ผ่านการจัดทำ MOU และพัฒนาผู้นำ กลุ่ม องค์กร และประชาชนให้มีความเข้มแข็งทั้ง 3 มิติ โดยใช้กลไก 7 ภาวศึเครือข่าย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์, 2563) ในปี พ.ศ. 2567 ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว ถูกคัดเลือกเป็นพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดในการคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว, 2566; สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์, 2567) โดยตำบลสามารถใช้โปรแกรม CIA มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของตำบล เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาและจุดเด่นของตำบลได้ โดยการใช้ฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค กรอกในโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งโปรแกรมจะวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านอาชีพ การจัดการทุนชุมชน การจัดการความเสี่ยงชุมชน การแก้ปัญหาความยากจน การบริหารจัดการชุมชน ภาพรวมเชิงสถิติ คะแนนเฉลี่ยจากข้อมูล จปฐ. และข้อมูลอื่น ๆ อยู่ที่ประมาณ 3.00 คะแนน (ระดับดีมาก) ทุกด้าน และข้อมูลจาก กชช.2ค มีค่าคะแนนต่ำกว่าบางด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดการความเสี่ยงชุมชน และการแก้ไขปัญหาความยากจน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว, 2567)

แม้ว่าตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จะเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลเป้าหมายในการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดด้านการพัฒนาชุมชนดีเด่น แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม Community Information Analysis (CIA) จากฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค

พบว่ายังมี ปัญหาเชิงระบบและเชิงกระบวนการ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของตำบลในระยะยาว แม้ภาพรวมของตำบลจะมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่ยังพบความไม่สอดคล้องของข้อมูลในบางมิติ โดยเฉพาะด้านการจัดการความเสี่ยงของชุมชน และการแก้ไขปัญหาความยากจน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการพัฒนาที่ยังพึ่งพาการขับเคลื่อนจากภายนอกเป็นหลัก ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว และพื้นที่ตำบลอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

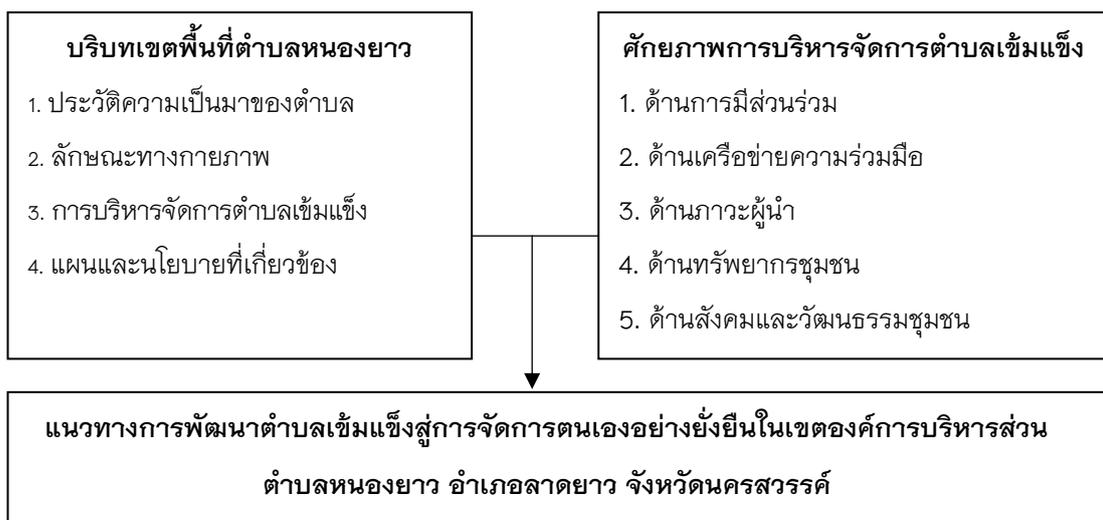
แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2567) อธิบายว่า “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบการพัฒนาในระดับโลกที่องค์การสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 โดยมีประเทศสมาชิก 193 ประเทศร่วมลงนามในเอกสาร “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” ซึ่งเป็นพันธะสัญญาให้ทุกประเทศดำเนินการพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างปี ค.ศ. 2016–2030 ซึ่ง SDGs ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก และ 169 เป้าหมายย่อย พร้อมตัวชี้วัด 232 ตัว เพื่อใช้ติดตามความก้าวหน้าครอบคลุมประเด็นสำคัญ ทั้งนี้ SDGs สะท้อน 5 มิติของความยั่งยืน (5Ps) ได้แก่ มิติด้านสังคม (เป้าหมายที่ 1–5) มิติด้านเศรษฐกิจ (เป้าหมายที่ 7–11) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (เป้าหมายที่ 6, 12–15) มิติด้านสันติภาพและสถาบัน (เป้าหมายที่ 16) มิติด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (เป้าหมายที่ 17) โดยรวม SDGs มุ่งให้ทุกประเทศร่วมกันสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และความร่วมมือ เพื่อให้โลกบรรลุความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายในปี 2573

แนวคิดเกี่ยวกับตำบลเข้มแข็ง

กรมการพัฒนาชุมชน (2565) ให้ความหมายของ “ตำบลเข้มแข็ง” ว่าเป็นตำบลที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการตนเอง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักประชาธิปไตย มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคง ซึ่งการพัฒนาตำบลให้เข้มแข็งต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนขณะที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) อธิบายว่า การจัดการตำบลเข้มแข็งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งให้ประเทศมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม และฐานทรัพยากรยั่งยืน โดยการพัฒนาตำบลเข้มแข็งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อกระจายความเจริญ ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้พึ่งพาและจัดการตนเองได้ มุ่งสู่เป้าหมาย “ตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ผ่านการบูรณาการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ร่วมกับการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ศึกษาได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information) โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว และเพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 26 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลเข้มแข็งไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร 5 คน (นายอำเภอ นายก อบต. กำนัน ตัวแทนโรงเรียน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน) คณะผู้ปฏิบัติงาน 7 คน (เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เกษตร สาธารณสุข ศูนย์การศึกษา ปศุสัตว์ ตำรวจ พัฒนาการอำเภอ) ภาคประชาชน 9 คน (ตัวแทนจาก 9 หมู่) ภาคเอกชนและสื่อมวลชน 5 คน

2. วัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3–5 ปี ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร 2 คน คณะผู้ปฏิบัติงาน 4 คน ภาคประชาชน 2 คน และภาคเอกชนและสื่อมวลชน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือในการศึกษา โดยกำหนดตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง และ ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาใช้เอกสาร (Document Research) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพ แผนและนโยบาย การมีส่วนร่วม เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ ทรัพยากรชุมชน และสังคมวัฒนธรรม โดยแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจักร ชินสาร 2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) นางสาวนฤพร เพ็ชสังฆาต

2. วัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนคณะผู้บริหาร ตัวแทนคณะผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนภาคประชาชน และตัวแทนภาคเอกชน โดยก่อนการสนทนากลุ่มผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่จะใช้ในการจัดประชุมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเด็นต่าง ๆ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การศึกษาแนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่

ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.อนุจิตร ชินสาร
2) ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง และ 3) นางสาวนฤพร เพ็ชร์สังฆาต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่
ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง พื้นที่
ตำบลหนองยาว และศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ใน
เขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ประกอบไปด้วย หนังสือ ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์
บทความจากวารสาร เอกสารราชการ รายงานข่าวต่าง ๆ และสื่อออนไลน์ และส่วนที่ 2 ข้อมูลปฐมภูมิ
(Primary sources) ได้มาจากการสัมภาษณ์โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูล
เกี่ยวกับบริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง และ เพื่อศึกษาศักยภาพการ
บริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

2. วัตถุประสงค์แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่
ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ การประชุมสนทนากลุ่ม
(Focus group discussion) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน
การประชุมสนทนากลุ่มจำนวนทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย กลุ่มคณะผู้บริหาร กลุ่มคณะผู้ปฏิบัติงาน
กลุ่มภาคประชาชน และกลุ่มภาคเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research)
การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus
group discussion) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ (1) จัดระเบียบข้อมูลให้
เป็นหมวดหมู่ (2) วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา (3) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (4) สรุปผล ตีความ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) นำข้อมูลมาจัด
กลุ่มประเด็นตามด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วม เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ ทรัพยากร และ
วัฒนธรรมชุมชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกข้อมูล จัดเค้าโครง วิเคราะห์บริบท
และนับความถี่ของเนื้อหา ก่อนสรุปเชิงพรรณนา นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
ด้วยวิธี สามเส้า (Method Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสาร

3) ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สรุปประเด็นสำคัญเพื่อหาแนวทางพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารและแนวทางตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

1. บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง

1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการด้านตำบลเข้มแข็ง ตำบลหนองยาวเริ่มมีพัฒนาการด้าน “ตำบลเข้มแข็ง” อย่างเป็นทางการหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ในปี 2562 ซึ่งส่งผลกระทบต่อแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพประชาชน และได้รับแรงบันดาลใจจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริรัชกาลที่ 9 เพื่อนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาตำบลใน 3 มิติ: ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อมาในปี 2566–2567 ได้รับการคัดเลือกจากอำเภอลาดยาวให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อน “ตำบลเข้มแข็ง” ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดประชุมร่วมหลายภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน อสม. โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงาน มีการจัดทำ “ธรรมนูญสุขภาพตำบล” ภายใต้โครงการ “ตำบลหนองยาวเข้มแข็ง สุขภาพประชาชนแข็งแรง” ได้ร่วมจัดกิจกรรมระดับเขตในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้นำตำบลเข้มแข็ง โดยตำบลหนองยาวเสนอแนวคิด “ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสุขภาพ” เป็นรูปธรรมของการขับเคลื่อน

2. ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

2.1 ด้านการมีส่วนร่วม ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาวมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้งในด้านการพึ่งตนเอง การทำกิจกรรมสาธารณะ การใช้สิทธิทางการเมือง และการพัฒนาชุมชน มีเวทีประชาคม คณะกรรมการหมู่บ้าน และช่องทางการสื่อสารที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชน ภาคเอกชน และสื่อท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและติดตามโครงการต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความเชื่อมั่น และความสามัคคีของคนในชุมชน

2.2 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ มีการจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการแผนพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่าย 7 ภาคส่วน ผ่านการลงนาม MOU ระหว่างอำเภอลาดยาวกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว เพื่อขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายความร่วมมือมีระบบประสานงานชัดเจน เน้น “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” ทำให้การบริหารตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.3 ด้านภาวะผู้นำ การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ผู้นำตำบลหนองยาวมีวิสัยทัศน์และทิศทางชัดเจน ใช้ข้อมูลและเครื่องมือวิเคราะห์เป็นฐานในการวางแผนพัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำใกล้ชิดประชาชน โปร่งใส รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.4 ด้านทรัพยากรชุมชน การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ตำบลหนองยาวมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์และได้รับการบริหารจัดการอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน มีระบบข้อมูล (จปฐ.) รองรับการบริหารพัฒนา ใช้ทรัพยากรชุมชนสร้างเศรษฐกิจฐานรากและอาชีพในท้องถิ่นได้อย่างสมดุลระหว่างการใช้จ่ายประโยชน์และการอนุรักษ์ เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและภาพลักษณ์ที่ดีของตำบล

2.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน การบริหารจัดการตำบลเข้มแข็ง ชุมชนมีความมั่นคงทางสังคม คราวเรือนมีที่อยู่อาศัยมั่นคง มีแผนรับมือภัยพิบัติและเครือข่ายอาสาสมัครครบทุกหมู่บ้าน มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมสุขภาพ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม ตำบลหนองยาวให้ความสำคัญกับการสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ความสามัคคีของคนในพื้นที่เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

3.1 ด้านการมีส่วนร่วม แนวทางสำคัญ สร้างระบบการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง ทำปฏิทินกิจกรรม กำหนดบทบาทคณะกรรมการชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ยกกระตือรือร้นสื่อสาร ใช้สื่อชุมชน เวทีประชาชน สื่อออนไลน์ที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมบทบาทประชาชนทุกกลุ่ม ผูกอบรมพลเมือง เปิดพื้นที่ให้เยาวชน/ผู้สูงอายุ/สตรี/กลุ่มเปราะบาง ระบบอาสาสมัคร ใช้เครื่องมือหลากหลายและเข้าถึงง่าย แบบสอบถามออนไลน์ กล้องรับความคิดเห็น ทีมสื่อสารลงพื้นที่ เชื่อมผลลัพธ์กับความเชื่อมั่นประชาชน โครงการ Quick Win เผยแพร่ผลลัพธ์ผ่านสื่อที่เข้าใจง่าย

3.2 ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ แนวทางสำคัญสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ทำทะเบียนเครือข่าย แผนเครือข่าย คณะกรรมการประชุมสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจเป้าหมายร่วม เวทีร่วมวางแผน วิเคราะห์ SWOT แผนยุทธศาสตร์เครือข่าย ติดตามและประเมินผลร่วม ตัวชี้วัดร่วม รายงานผลรายไตรมาส ชุมชนเป็นเจ้าของ ช่องทางสื่อสารเข้าถึงง่าย ทีมสื่อสาร จุดบริการข้อมูล เชื่อมภาคเอกชน รัฐ และสื่อ กลไกสามฝ่าย เวทีสื่อท้องถิ่น ใช้ความร่วมมือพหุภาคีขับเคลื่อนพัฒนา พันธมิตรภายนอก เครือข่ายเป็นศูนย์รวมทรัพยากร โครงการร่วมที่จับต้องได้

3.3 ด้านภาวะผู้นำ แนวทางสำคัญ พัฒนาผู้นำมีประสิทธิภาพ ผูกอบรมผู้นำเชิงกลยุทธ์, แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบล เสริมทักษะการสื่อสารและวิสัยทัศน์ เวิร์กชอป พบประชาชนสม่ำเสมอ พัฒนาเครื่องมือติดตามประเมินผู้นำ ประเมินประจำปี ทีมที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัย/NGO เปิดพื้นที่

ประชาชนตรวจสอบ ศูนย์ข้อมูลสาธารณะ เว็บไซต์ประชาคม ตรวจสอบผ่านสื่อชุมชน สร้างระบบตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ระดมสมองก่อนตัดสินใจ

3.4 ด้านทรัพยากรชุมชน แนวทางสำคัญ จัดทำแผนที่ทรัพยากรชุมชน เดินสำรวจประเมินปริมาณ/คุณภาพ ใช้ GIS/ภูมิปัญญาท้องถิ่น วางแผนใช้ทรัพยากรสมดุลและยั่งยืน แผนแม่บททรัพยากร ทรัพยากรหมุนเวียน ธรรมนูญทรัพยากร ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP/SMEs เกษตรอินทรีย์ กองทุนพัฒนาท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้และทักษะการจัดการทรัพยากร อบรมชุมชน เชิญวิทยากร พัฒนาคู่มือ/หลักสูตร สื่อสารคุณค่าทรัพยากร เพจ/สื่อออนไลน์ วิทยุชุมชน นิทรรศการหมุนเวียน

3.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน แนวทางสำคัญ ยกกระดับทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ร่วมสมัย กิจกรรมร่วมสมัย เรียนรู้ข้ามรุ่น สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้คนรุ่นใหม่ กิจกรรมวัฒนธรรมแนวใหม่ ศูนย์เรียนรู้เยาวชน สื่อออนไลน์ร่วมกับเอกชน สร้างเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรม คณะกรรมการวัฒนธรรม เชื่อมโรงเรียน/วัด/ท้องถิ่น บูรณาการศาสนา และวัฒนธรรม พัฒนาอัตลักษณ์สู่เศรษฐกิจ ถนนวัฒนธรรม โฮมสเตย์ พัฒนาระบบสื่อสารสังคมและวัฒนธรรม ศูนย์สื่อสารตำบล เพจ/LINE/วิทยุ เครือข่ายนักสื่อสารเยาวชน

อภิปรายผล

1. บริบทเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว ในการพัฒนาตำบลเข้มแข็ง

บริบทของตำบลหนองยาวซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทที่มีเศรษฐกิจฐานราก และได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ทั้งด้านรายได้และสุขภาพ สะท้อนถึง SDG 1 (ขจัดความยากจน) และ SDG 3 (สุขภาพและความปลอดภัย) อย่างชัดเจน โดยพื้นที่ต้องเผชิญความเปราะบางเชิงโครงสร้าง ทั้งด้านเศรษฐกิจชุมชน ระบบสุขภาพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ตำบลหนองยาวสามารถปรับกลยุทธ์การพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะถิ่น โดยนำแนวคิด การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based Development) มาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ SDGs ที่เน้นว่า การพัฒนาต้องไม่ใช่แนวทางเดียวกันทั้งหมด แต่ต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ การที่ตำบลหนองยาวใช้สถานการณ์วิกฤตเป็น “ตัวเร่ง” ให้เกิดการรวมพลังของชุมชน สะท้อนถึงการนำ SDGs มาปรับใช้ในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

2. ศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลหนองยาวพบว่า ชุมชนมีจุดเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติช่วง (2563) และ ญัฐภูมิ ไกรพิบูลย์

(2562) ที่ชี้ว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารแบบสองทางช่วยเพิ่มความโปร่งใสและทำให้โครงการตอบสนองความต้องการประชาชนได้ตรงจุด ด้านเครือข่ายความร่วมมือสอดคล้องกับงานของพรเทพ อินทร์ผิว (2561) ที่เน้นการบูรณาการหลายภาคส่วนและกลไกกลางในการประสานงานเพื่อความยั่งยืน ด้านภาวะผู้นำสอดคล้องกับงานของสิริพร สายบัว (2561) ที่กล่าวว่าผู้นำเชิงคุณธรรมและโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรสอดคล้องกับงานของ วราภรณ์ ศิริสวัสดิ์ (2561) และ สุพจน์ วัฒนสุข (2562) ที่เน้นการใช้ความรู้ท้องถิ่นและการวางแผนอย่างมีระบบ สุดท้ายด้านสังคมและวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานของ นิภา สังข์พุ่ม (2565) ที่ชี้ว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมต้องอาศัยครอบครัว องค์กรชุมชน และสื่อร่วมสมัยในการเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยสรุป ตำบลหนองยาวมีศักยภาพการบริหารจัดการชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยทางวิชาการหลายด้าน แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการทรัพยากร ภาวะผู้นำ และความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ชุมชนอื่นได้ต่อไป

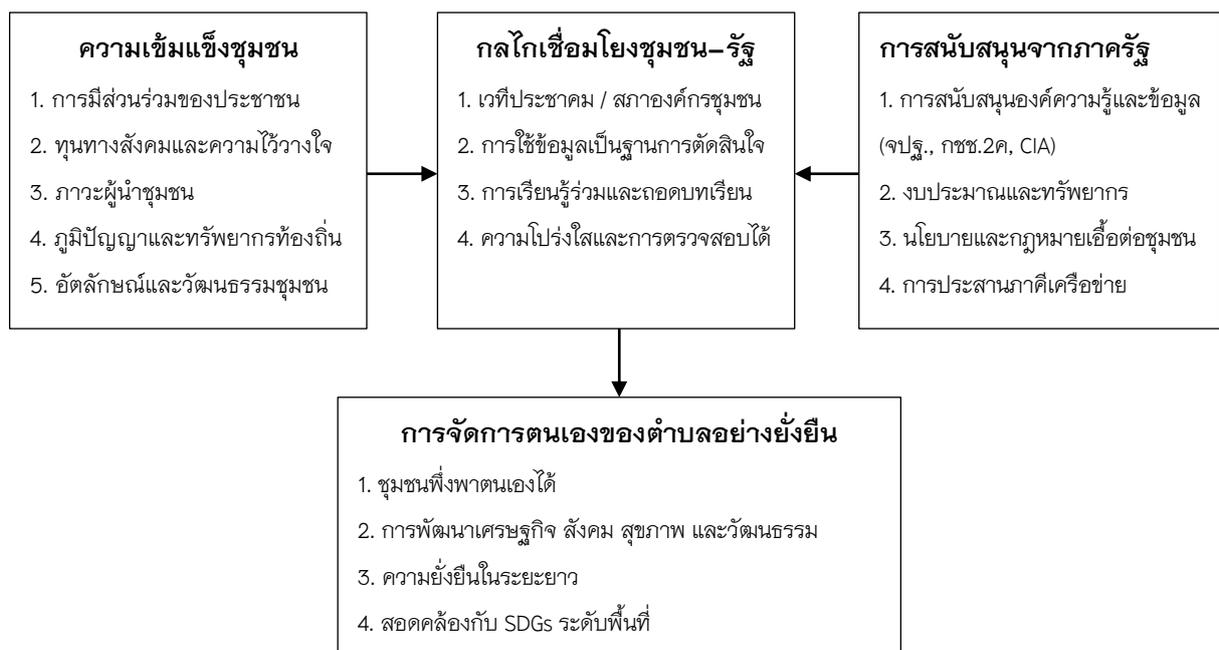
3. แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การพัฒนาตำบลเข้มแข็งสามารถดำเนินการได้ผ่าน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยส่งเสริมเวทีประชาคม บทบาทสภาองค์กรชุมชน และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมเสนอความคิดเห็นและติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชา ศรีประเสริฐ (2562) และสุมาลี ทองสุข (2563) ที่ชี้ว่าเวทีประชาคมและองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใส 2) เครือข่ายความร่วมมือ เน้นการสร้างเครือข่ายหลายภาคส่วน มีระบบประสานงานและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานของพรเทพ อินทร์ผิว (2561) ที่ยืนยันว่าเครือข่ายเข้มแข็งเป็นหัวใจของการพัฒนา 3) ภาวะผู้นำ มุ่งส่งเสริมผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ โปร่งใส และเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน สอดคล้องกับงานของนฤมล พิทักษ์เสรี (2564) ที่ชี้ว่าผู้นำโปร่งใสและมีกลไกตรวจสอบสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชน 4) การจัดการทรัพยากรชุมชน มุ่งสร้างความรู้ การวางแผนอย่างมีระบบ และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของสุกัญญา บุญญาภิบาล (2562) และวัฒนา พิทักษ์ธรรม (2561) ที่ย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากร และ 5) ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว การอนุรักษ์ทุนวัฒนธรรม และการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานของสมชาย ใจมั่นคง (2562) และพิมพ์ใจ พูลเพิ่ม (2563) ที่พบว่ากิจกรรมร่วมและการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยเสริมพลังชุมชน โดยสรุป แนวทางทั้งห้าด้านสะท้อนถึงการบูรณาการองค์ความรู้และ

แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสนับสนุนให้ตำบลหนองยาวพัฒนาอย่างมีระบบ โปร่งใส และยั่งยืนบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและศักยภาพของชุมชนเอง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ บทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาว (The Success Lesson) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาตำบลหนองยาว มิได้เกิดจากความเข้มแข็งของชุมชนเพียงฝ่ายเดียว หรือการสนับสนุนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว หากแต่เกิดจาก “ความสัมพันธ์เชิงพหุภาคีที่สมดุลและเกื้อหนุนกัน” ระหว่างชุมชนและรัฐ โดยปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลัก (Driving Force) คือ “ชุมชนเป็นเจ้าของกระบวนการพัฒนา ขณะที่ภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและเสริมพลัง ไม่ใช่ผู้กำหนดทิศทางแทนชุมชน” องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่า ความยั่งยืนของการพัฒนาตำบลไม่ได้อยู่ที่ปริมาณโครงการหรือทรัพยากรจากรัฐ แต่ขึ้นอยู่กับระดับความเป็นเจ้าของของชุมชน (Community Ownership) และความสามารถของรัฐในการปรับบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน เมื่อทั้งสองฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้อง จึงเกิดระบบการจัดการตนเองของชุมชนที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง ดังนั้น บทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาวจึงเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นได้ โดยเน้นการออกแบบกระบวนการพัฒนาที่ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง พร้อมกับการสนับสนุนเชิงนโยบายและเชิงเทคนิคจากภาครัฐอย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 โมเดลบทเรียนความสำเร็จของตำบลหนองยาว

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลหนองยาว” พบว่า ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่ชนบทที่มีพื้นฐานเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมและมีความเข้มแข็งของชุมชน โดยได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นในสามมิติ ได้แก่ มิติความมั่นคงในการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน มิติความมั่งคั่งในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานทรัพยากรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมิติความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตำบลหนองยาวมีศักยภาพเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายความร่วมมือ ภาวะผู้นำ การจัดการทรัพยากร และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดระบบบริหารจัดการที่บูรณาการและยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล การพัฒนาผู้นำท้องถิ่น และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและความร่วมมือของทุกภาคส่วน

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(1.1) ผู้นำท้องถิ่น กำหนดนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ

(1.2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และกลุ่มเปราะบาง ในกระบวนการวางแผน พัฒนา และติดตามประเมินผล

(1.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายการพัฒนาระบบสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง โปร่งใส เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(2.1) ควรศึกษาการเปรียบเทียบพื้นที่ตำบลที่ประสบความสำเร็จและที่ยังมีปัญหาเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

(2.2) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

(2.3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการบริหารจัดการตำบลเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลหนองยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). แนวทางการดำเนินงาน “ตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. ผู้แต่ง.
- ณัฐวดี ไกรพิบูลย์. (2562). การสื่อสารแบบสองทางกับการบริหารงานภาครัฐอย่างมีส่วนร่วม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล พิทักษ์เสรี. (2564). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและกลไกตรวจสอบในองค์กรชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิภา สังข์พุ่ม. (2565). การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านครอบครัวและสื่อร่วมสมัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พรเทพ อินทร์ผิว. (2561). การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิมพ์ใจ พูลเพิ่ม. (2563). เศรษฐกิจสร้างสรรค์และบทบาทเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วนิดา เสรีกิจ. (2563). การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในบริบทของการพัฒนาประเทศ. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 8(1), 81-106.
- วราภรณ์ ศิริสวัสดิ์. (2561). การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัฒนา พิทักษ์ธรรม. (2561). การวางแผนและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลในชุมชนท้องถิ่น. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และกรอบการติดตามความก้าวหน้า. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2565). ตำบลเข้มแข็งและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี: การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2559). การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นและตำบลเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- สมชาย ใจมั่นคง. (2562). กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมพลังชุมชนและเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580): แผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2565). การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนและ SDGs ในจังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์: สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์. (2563). แนวทางการขับเคลื่อนตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. นครสวรรค์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. (2567). รายงานผลการคัดสรรกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2567. นครสวรรค์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์.
- สิริพร สายบัว. (2561). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมกับความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัญญา บุญญาภิบาล. (2562). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุชาดา ชาติช่วง. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างโปร่งใส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพจน์ วัฒนสุข. (2562). การจัดการทรัพยากรชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและการวางแผนแบบมีส่วนร่วม. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุมาลี ทองสุข. (2563). เวย์ที่ประชาคมกับความโปร่งใสในการบริหารจัดการท้องถิ่น. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว. (2566). การดำเนินงานตำบลเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี พ.ศ. 2567. นครสวรรค์: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว.
- อนุชา ศรีประเสริฐ. (2562). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
ของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

Guidelines For Developing The Protection Process For Homeless Persons
By Network Partners In Phichit Province

จินตนา หนูโชติ¹ และไพศาล เครือแสง²

Chintana Nuchot¹ and Paisarn Khruessang²

นักศึกษาระดับปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์²

Student, Master of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University¹

Assistant Professor Dr., Lecturer, Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University²

E-mail: ¹Chintana.n@my.nsrj.ac.th; ² Phisarn.k@nsru.ac.th

Received 17–12–2025; Revised 30–12–2025; Accepted 30–12–2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี และใช้แนวคิดกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดพิจิตร การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดพิจิตร จำนวน 125 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ การจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน การคุ้มครองสวัสดิภาพ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ และการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งทั้งหมดส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสามารถในการพยากรณ์ร้อยละ 81.6 ($R^2 = .816$)
3. แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งควรมุ่งเน้น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การแรกรับและคัดกรองที่รวดเร็ว ถูกต้อง และมีที่พักชั่วคราว (2) การวางแผนช่วยเหลือระยะยาวโดยเพิ่มบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือประเมินที่ครอบคลุม (3) การให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนควบคู่การพัฒนาทักษะ

อาชีพและการจ้างงาน (4) การประสานส่งต่ออย่างมีประสิทธิภาพและติดตามผล และ (5) การติดตามและประเมินผลต่อเนื่องร่วมกับครอบครัวและชุมชน องค์ความรู้จากงานวิจัยสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้มีความเป็นระบบ บูรณาการ และยั่งยืน ลดการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว

คำสำคัญ: กระบวนการคุ้มครอง; คนไร้ที่พึ่ง; ภาคิเครือข่าย; จังหวัดพิชิต

Abstract

This Article aimed to study (1) study the level of the process of protecting homeless persons by partner networks in Phichit Province, (2) study the factors affecting the process of protecting homeless persons by partner networks in Phichit Province, and (3) study guidelines for developing the process of protecting homeless persons by partner networks in Phichit Province. The research employs a mixed-methods approach, using the concept of the process of protecting homeless persons by partner networks in Phichit Province as the research framework. The research area is Phichit Province. Quantitative research focuses on the population of 125 personnel working in homeless shelters in Phichit Province. Qualitative research selects 30 key informants related to the homeless shelters in Phichit Province using purposive sampling. Data was collected through semi-structured interviews and analyzed using inductive content analysis. The research results were found as follows;

1. The overall process of protecting homeless people by the network partners in Phichit Province is at a high level.

2. Factors influencing the process of protecting homeless people include the provision of social welfare according to basic rights, welfare protection, promotion and development of potential, and prevention of homelessness problems. All of these have a statistically significant positive impact at the 0.05 level, with a predictive capacity of 81.6% ($R^2 = .816$).

3. Guidelines for developing the process of protecting homeless people should focus on 5 areas: (1) rapid and accurate initial reception and screening with temporary accommodation; (2) long-term assistance planning by increasing expert personnel and comprehensive assessment tools; (3) providing urgent assistance coupled with vocational skills development and employment; (4) effective referral coordination and follow-up; and (5) continuous monitoring and evaluation in collaboration with families and communities. Knowledge from the research can be used as a framework for developing a systematic, integrated, and sustainable protection system for homeless people, reducing relapse into homelessness, and improving the quality of life of the target group in the long term.

Keywords: Protection process; homeless people; network partners; Phichit Province.

บทนำ

โลกปัจจุบันหรือเรียกว่า “ยุคแห่งศตวรรษที่ 21” มีลักษณะสังคมข่าวสาร ให้ความสำคัญต่อระบบเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ เน้นหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจเพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองเพื่อดำรงชีวิตได้โดยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อย่างเป็นลำดับ ส่งผลกระทบในเชิงบวกและลบในวงกว้าง และรวดเร็วอย่างมากตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนา ซึ่งจากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566–2570) พบว่า ทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ตระหนักและให้ความสำคัญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งพัฒนาการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้มีความเชื่อมโยงและเป็นสากล แต่คนไทยยังประสบปัญหาด้านศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่า เป้าหมาย และไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา เช่น การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ รวมถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากร ศักยภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพและรายได้ สภาพทางสังคม ตลอดจนพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต และทรัพย์สิน ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 3–4)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริงของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การวางแผนส่งเสริมให้ อพม. วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ออกแบบโครงการและกิจกรรมเพื่อกำหนดแผนการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติส่งเสริมให้ อพม. ดำเนินการจัดโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงแสวงหาทรัพยากร แหล่ง การเรียนรู้ เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูน ความรู้ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 3) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์หรือคุณค่าในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับความรู้ ความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ อพม. ร่วมกันพิจารณา ตัดสินใจ และวางแผนทางการพัฒนาการ เรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่บนพื้นฐานหลักการประชาธิปไตย เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในความหลากหลาย ใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ มีความสามัคคี ประองตอง ซึ่งมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ (นฤมล อนุสนพัฒน์, 2561: 12) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเปลี่ยนแปลงบุคคลในด้านจิตสำนึก อุดมการณ์ เจตคติ ความตระหนักความรู้ และทักษะ เพื่อนำไปสู่การรวมพลังหรือศักยภาพ เป็นกลุ่มเป็นขบวนการในระดับต่างๆ จากชุมชนไปสู่เครือข่ายประชาชนที่มีความเข้มแข็งต่อไป โดยมีลักษณะ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ที่สร้างจิตสำนึกทางอุดมการณ์ 2) การเรียนรู้แบบองค์รวมเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน 3) การเรียนรู้ที่ประสานระหว่งการเรียนรู้เชิงประจักษ์

ร่วมกับทฤษฎี 4) การเรียนรู้ตรงจากการเห็นของจริงหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรง 5) ให้ผู้เข้าร่วมการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญ ของการเรียนรู้ 6) ใช้กระบวนการกลุ่มเน้นความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 7) เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา 8) กระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง 9) เน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ และ 10) จัดวางความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2563: ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามแม้จะมีการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและนิคมสร้างตนเองทั่วประเทศแต่พบว่าจำนวนของคนไร้ที่พึ่งไม่มีแนวโน้มลดลงและยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจสถิติคนไร้ที่พึ่งโดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการรายงานว่าปัจจุบันมีคนไร้ที่พึ่งทั่วประเทศ 70,539 คน ในขณะที่มูลนิธิอิสรชนพบว่าคนไร้ที่พึ่งในปี พ.ศ.2567 มีจำนวน 3,630 คน โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2566 จำนวน 175 คน อีกทั้งงานศึกษาทางวิชาการยังพบว่าปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ไม่บรรลุตามเป้าหมาย เช่น ความแตกต่างของผู้รับบริการทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม การจัดทำระบบทะเบียนผู้รับบริการต้องใช้เวลา และกำลังคนจำนวนมาก ความขาดแคลนและการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง อยู่ในระดับต่ำ บุคลากรมีความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานระดับต่ำและทัศนคติบางประการยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้รับบริการที่มีลักษณะเฉพาะต้องอยู่ร่วมกับคนไร้ที่พึ่ง เช่น คนชรา คนพิการ ผู้ป่วยจิตเวช เป็นต้น ทำให้ระบบการบำบัดและฟื้นฟูไม่เกิดประสิทธิผลตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2567: ออนไลน์)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องต่อบทบาทและหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาทิ การปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงในการศึกษาและพัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม จัดกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม และเครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ข่าวสารด้านการพัฒนาสังคม เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร โดยมีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แนวความคิดคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งครอบคลุมการจัดสวัสดิการสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย–ใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนการสร้างโอกาสทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงการสนับสนุนให้ทำงานทำและที่พักอาศัยอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรฐานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยได้กำหนดระบบการประชาสัมพันธ์ ช่องทางร้องเรียน การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และการรายงานผลการดำเนินงานภายใน 30 วัน (กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต, 2561) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 ยังให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งออกหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียน รวมถึงติดตามและประเมินผลการคุ้มครองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 และมาตรา 27 ซึ่งสอดคล้องกับกฤษฎีกา โดมมมงคล (2561) ที่ชี้ว่าได้มีการออกประกาศ 2 ฉบับ ได้แก่ มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครอง และหลักเกณฑ์การร้องเรียน เพื่อให้เกิดกรอบการคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งอย่างเป็นระบบ

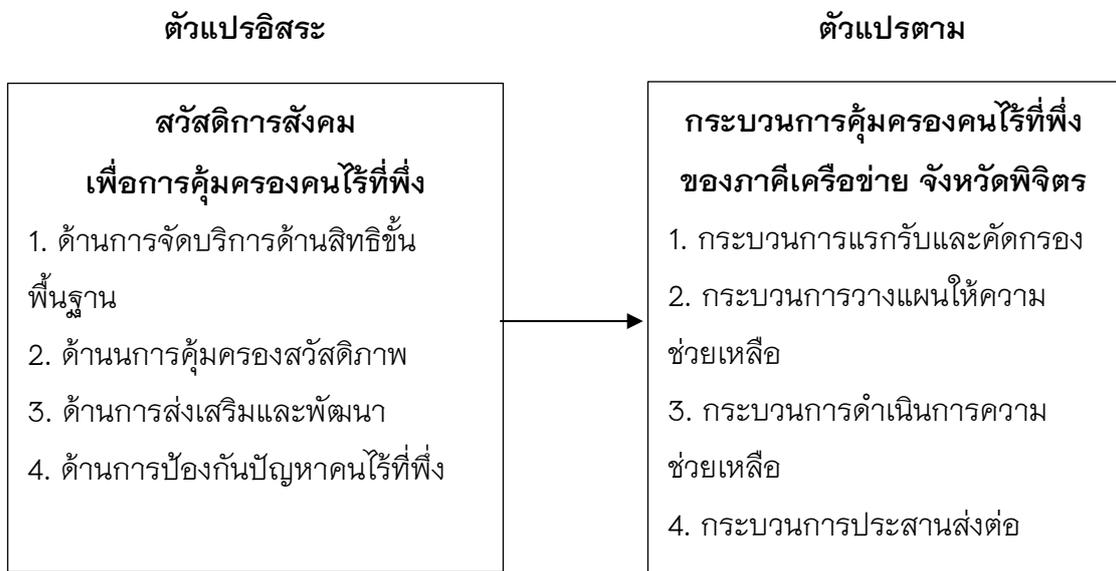
คณะกรรมการสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (2561:35) กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่เชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ เริ่มจาก การแรกรับ ซึ่งสถานคุ้มครองจะตรวจสอบข้อเท็จจริง เอกสาร หลักฐานส่วนบุคคล ตรวจร่างกาย ทำบัญชีทรัพย์สิน และบันทึกประวัติรายบุคคลเพื่อใช้ในการวางแผนดูแล ขั้นตอนต่อมาเป็นการประเมินการให้ความช่วยเหลือ โดยทีมสหวิชาชีพจะประเมินศักยภาพ สุขภาพกาย–ใจ สภาพปัญหา และความต้องการ พร้อมจัดทำแผนฟื้นฟูรายบุคคล (IRP) และดำเนินการประสานงานในกรณีเร่งด่วนหรือกรณีที่ต้องส่งต่อหน่วยงานตามกฎหมายเฉพาะ ต่อจากนั้นเป็นการให้ความช่วยเหลือ ครอบคลุมการจัดปัจจัยสี่ การฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ สังคม การศึกษา การประกอบอาชีพ การพิทักษ์สิทธิ และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเตรียมความพร้อมด้านเอกสาร การรักษาพยาบาล สุขภาพจิต การศึกษา และการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขั้นตอนสุดท้ายคือ กระบวนการประสานส่งต่อ เมื่อผู้ใช้บริการมีความพร้อมกลับสู่ครอบครัวหรือชุมชน สถานคุ้มครองจะติดตามประเมินสภาพครอบครัวและชุมชน ทำข้อตกลงร่วมกันในการดูแล และประสานศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและอาสาสมัครติดตามช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง สุดท้ายคือ กระบวนการติดตามและประเมินผล เพื่อเฝ้าระวังและสนับสนุนหลังส่งกลับ ทั้งการติดตามด้านอาชีพ การจัดส่งต่อมูลนิธิหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกลับมาอยู่ในภาวะไร้ที่พึ่งซ้ำอีก

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรต้นด้านสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยประกอบด้วยสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดบริการด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกลไกและมาตรการของรัฐในการดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบากให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในส่วนของตัวแปรตาม คือ กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งประกอบด้วยห้าขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการแรกรับและคัดกรอง กระบวนการวางแผนให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการประสานส่งต่อ และกระบวนการติดตามและประเมินผล กระบวนการทั้งห้านี้อ้างอิงจากแนวทางของคณะอนุกรรมการสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (2561) ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงานและใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน วิธีผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรต้นด้านสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยประกอบด้วยสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดบริการด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกลไกและมาตรการของรัฐในการดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบากให้ได้รับสิทธิและสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเหมาะสม ในส่วนของตัวแปรตาม คือ กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งประกอบด้วยห้าขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการแรกรับและคัดกรอง กระบวนการวางแผนให้ความช่วยเหลือ กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ กระบวนการประสานส่งต่อ และกระบวนการติดตามและประเมินผล กระบวนการทั้งห้านี้อ้างอิงจากแนวทางของคณะอนุกรรมการสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (2561) ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงานและใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร จำนวน 125 คน (ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร, 2567)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้นำ อบต. เช่น นายก อบต. หรือสมาชิก อบต. จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ผู้นำท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 อาสาสมัครด้านสาธารณสุขในพื้นที่หรือท้องถิ่น จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ผู้แทนภาคการศึกษาต่างๆ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 5 สื่อมวลชน หรือผู้สื่อข่าวท้องถิ่น จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 6 เจ้าหน้าที่ของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 5 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

แบบสอบถาม เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้คำถามปลายปิด (close-ended questions) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร และผู้วิจัยได้จัดการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม คือ 1.00

ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม คือ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร เก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร จำนวน 125 คน โดยเครื่องมือแบบสอบถาม

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร เก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร จำนวน 125 คน โดยเครื่องมือแบบสอบถาม

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดพิจิตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้นำ อบต. เช่น นายก อบต. หรือสมาชิก อบต. จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ผู้นำท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ เป็นแบบอย่างของคนในพื้นที่ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 อาสาสมัครด้านสาธารณสุขในพื้นที่หรือท้องถิ่น จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ผู้แทนภาคการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะผู้แทนภาคการศึกษาสายอาชีวศึกษา เนื่องจากเป็นผู้มีองค์ความรู้ ที่เหมาะสม ด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ และมีทักษะการถ่ายทอดการประกอบวิชาชีพ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 5 สื่อมวลชน หรือผู้สื่อข่าวท้องถิ่น เนื่องจากเป็นกลไกในการประชาสัมพันธ์โครงการได้ดีที่สุดในท้องถิ่น จำนวน 5 คน และ กลุ่มที่ 6 เจ้าหน้าที่ของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งต้องเป็นคณะทำงาน และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ที่ผู้อำนวยการศูนย์ คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะทำงานและเลขานุการ จำนวน 5 คน รวมทั้ง 30 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าเฉลี่ย (Mean: μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Parson's Correlation) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการพยากรณ์ ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งผลมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระสองตัวแปรขึ้นไป โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis-Enter) เพื่อใช้ในการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหรือตัวแปร อิสระได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) โดยการวิเคราะห์ข้อมูล และจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อหาลักษณะเฉพาะ ปัญหา และความต้องการการการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ

วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2) จัดระบบข้อมูล และใช้การจำแนก เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น และ 4) นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่ายจังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความพร้อมของหน่วยงานในการให้ความช่วยเหลือและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ภาคีเครือข่ายมีการจัดบริการปัจจัยสี่พื้นฐาน ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทันทีและเหมาะสม พร้อมทั้งมีแนวทางการดำเนินงานเชิงรุกในการเข้าถึงคนไร้ที่พึ่ง เช่น การคัดกรองข้อมูลในพื้นที่ การตั้งศูนย์บริการสำหรับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

ตารางที่ 1 กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

บริบทของกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง	ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	การแปลความหมาย	ลำดับที่
กระบวนการแรกรับและคัดกรอง	3.77	1.01	มาก	2
กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ	3.77	1.00	มาก	3
กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ	3.69	0.98	มาก	5
กระบวนการประสานส่งต่อ	3.81	0.97	มาก	1
กระบวนการติดตามและประเมินผล	3.76	0.95	มาก	4
รวม	3.77	1.01	มาก	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.77$ และ $\sigma = 1.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าลำดับแรก คือ กระบวนการประสานส่งต่อ ($\mu = 3.81$ และ $\sigma = 0.97$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ กระบวนการแรกรับและคัดกรอง ($\mu = 3.77$ และ $\sigma = 1.01$) อยู่ในระดับมาก กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ ($\mu = 3.77$ และ $\sigma = 1.00$) อยู่ในระดับมาก กระบวนการติดตามและประเมินผล ($\mu = 3.76$ และ $\sigma = 0.95$) ความสำคัญจัดอยู่ในระดับมาก และกระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ($\mu = 3.69$ และ $\sigma = 0.95$) ความสำคัญจัดอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน (X_1) การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ (X_2) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่ง (X_3) และการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง (X_4) ซึ่งมีอิทธิพลทางบวกส่งผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.816 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 81.6 ($R^2 = .816$)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร

Model	Coefficients				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	b	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.082	0.167		0.489	0.626
การจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน (X_1)	0.326	0.060	0.359	5.444	0.000*
การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ (X_2)	0.225	0.082	0.235	2.732	0.007*
การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่ง (X_3)	0.216	0.086	0.216	2.506	0.014*
การป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง (X_4)	0.202	0.078	0.196	2.585	0.011*

R = 0.904, $R^2 = 0.816$, Adjusted R Square = 0.810, F = 32.014, Sig = 0.000

จากตารางที่ 2 จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรอิสระที่นำเข้าสู่สมการเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 4 ตัว คือ การจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน (X_1) การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ (X_2) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่ง (X_3) และการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง (X_4) ซึ่งมีอิทธิพลทางบวกส่งผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการแรกรับและคัดกรอง ได้แก่ ควรเน้นความรวดเร็วและความถูกต้องในการรับแจ้งเหตุ ตรวจสอบประวัติและสถานะทางกฎหมาย รวบรวมข้อมูลส่วนตัวและสุขภาพ พร้อมจัดที่พักชั่วคราวก่อนส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการวางแผนให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ควรประเมินและวางแผนช่วยเหลือต่อเนื่องในระยะยาว เพิ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และพัฒนาทักษะการประเมิน สัมภาษณ์ และประสานงาน พร้อมจัดทำแบบบันทึกและกระบวนการประเมินที่ละเอียดและครอบคลุม (3) แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการดำเนินการความช่วยเหลือ ได้แก่ ควรจัดการช่วยเหลือปัจจัยพื้นฐานอย่างเร่งด่วน ประสานส่งต่อหน่วยงานที่เหมาะสม ให้บริการขั้นพื้นฐานทั้งในศูนย์และแบบเคลื่อนที่ พร้อมจัดกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพและสร้างโอกาสในการจ้างงาน (4) แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการประสานส่งต่อ ได้แก่ ควรพัฒนาทักษะการประสานงาน

และสร้างเครือข่าย ตรวจสอบความพร้อมของผู้รับบริการและหน่วยงานปลายทาง และติดตามผลหลังส่งต่อ เพื่อให้การช่วยเหลือมีความต่อเนื่องและยั่งยืน และ (5) แนวทางการพัฒนาด้านการติดตามและประเมินผล ได้แก่ ควรเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายกับครอบครัวและชุมชน ติดตามสถานการณ์และความเสี่ยงหลังส่งต่ออย่างต่อเนื่อง พร้อมส่งเสริมกำลังใจและสนับสนุนทางจิตใจ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความพร้อมของหน่วยงานในการให้ความช่วยเหลือและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ภาคีเครือข่ายมีการจัดบริการปัจจัยสี่พื้นฐาน ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทันที่และเหมาะสม พร้อมทั้งมีแนวทางการดำเนินงานเชิงรุกในการเข้าถึงคนไร้ที่พึ่ง เช่น การคัดกรองข้อมูลในพื้นที่ การตั้งศูนย์บริการสำหรับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ภาควิชา มณีโชติ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า 1. สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) ชุมชน (อพม.) (2) มีความพร้อมในการเรียนรู้ (3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (4) เสริมพลังทางความคิด (5) ใช้ประสบการณ์ (6) เรียนรู้ เป็นกลุ่ม/ทีม รวมถึงมีขั้นตอนและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการ วางแผน (2) การปฏิบัติการ (3) การรับประโยชน์ คุณค่า และ (4) การประเมินผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัจจัยด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐานและการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่า การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การคุ้มครองทางสังคม และมาตรการป้องกันเชิงรุก เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของซาราห์ บินเย้า (2564: บทคัดย่อ) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐานและการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบการพัฒนาแนวทางการส่งคนไร้ที่พึ่งกลับคืนสู่สังคมของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ขณะเดียวกัน พบว่าปัจจัยด้านการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่งไม่ส่งผลต่อกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แม้ว่าปัจจัยทั้งสองด้านจะมีความสำคัญในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ แต่ผลการวิจัยสะท้อนว่า ในบริบทของจังหวัดพิจิตร การดำเนินงานในมิติดังกล่าวอาจยังไม่เชื่อมโยงโดยตรงหรือยังไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะส่งผลต่อกระบวนการคุ้มครองในภาพรวม อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้มีความแตกต่างจากผลการศึกษาของซาราห์ บินเยาะ (2564: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่งมีผลต่อรูปแบบการพัฒนาแนวทางการส่งคนไร้ที่พึ่งกลับคืนสู่สังคม แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของบริบทพื้นที่ โครงสร้างการทำงานของภาคีเครือข่าย และระดับความพร้อมของทรัพยากร อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน โดยสรุป ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับการจัดสวัสดิการสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐานและการป้องกันปัญหาเชิงระบบควบคู่กันไป ขณะเดียวกันควรทบทวนและพัฒนากลไกด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพและการเสริมสร้างศักยภาพให้มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการคืนคนไร้ที่พึ่งกลับสู่สังคมได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาค้นพบว่า ควรเน้นการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรวดเร็ว ตรวจสอบความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายภายใน 7 วัน รวบรวมข้อมูลส่วนตัวและจัดหาที่พักชั่วคราวก่อนส่งต่อหน่วยงานที่เหมาะสม ควรเน้นการวางแผนระยะยาว พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ทั้งในด้านทักษะการประเมินและการเชื่อมโยงเครือข่าย พร้อมพัฒนาเครื่องมือบันทึกข้อมูลที่ตอบโจทย์การดูแลเฉพาะราย ควรเร่งให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานอย่างทันท่วงที พร้อมประสานส่งต่อกลับภูมิลำเนาหรือหน่วยงานที่เหมาะสม และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อส่งเสริมการมีรายได้ ควรพัฒนาทักษะการประสานงาน และจัดทำเอกสารให้ครบถ้วน พร้อมประเมินความพร้อมของคนไร้ที่พึ่งและหน่วยงานปลายทาง เพื่อให้การส่งต่อมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ควรติดตามหลังการส่งตัวอย่างน้อย 6 เดือนถึง 1 ปี เพื่อลดความเสี่ยงในการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำ เสริมกำลังใจด้วยการเยี่ยมเยียนและมอบสิ่งของจำเป็น เพื่อสนับสนุนการใช้ชีวิตในสังคมอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับ ธรรมนูญ จันใด (2565: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบกลไก และกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ ผลการศึกษาค้นพบว่า การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในประเทศไทยมีรูปแบบ กลไก และกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและในส่วนของชุมชน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการสร้างความร่วมมือ จากการศึกษาพบว่าแนวปฏิบัติที่ดี สำหรับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ 1) การส่งเสริมกระบวนการสวัสดิการ สังคมเชิงรุกในชุมชนเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 2) การเสริมพลังอำนาจให้แก่คนไร้ที่พึ่งในสถาน/ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 3) การพัฒนาระบบสนับสนุนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 4) มิติด้วยกัน คือ ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ และ 4) การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามหลักความยั่งยืน

ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทุกระดับควรพัฒนาระบบคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่มีความเชื่อมโยงระหว่างศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในชุมชน ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อป้องกันและคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้มีสุขภาพที่ดีในทุกมิติ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแบบบูรณาการเชิงรุก-ต่อเนื่อง-ยั่งยืนของภาคีเครือข่ายจังหวัด มีดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแบบบูรณาการเชิงรุก-ต่อเนื่อง-ยั่งยืนของภาคีเครือข่ายจังหวัด

1) การเข้าถึงเชิงรุกและคัดกรองรวดเร็ว

เริ่มจากการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างทันทั่วถึงที่ ตรวจสอบความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายภายใน 7 วัน เป็นจุดตั้งต้นสำคัญของระบบคุ้มครองเชิงรุก ลดความล่าช้าและความเสี่ยงเชิงกฎหมาย

2) การคุ้มครองเร่งด่วนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน

ให้ความช่วยเหลือด้านที่พักชั่วคราว อาหาร การดูแลเบื้องต้น และการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องหลักสวัสดิการสังคมเชิงสิทธิ

3) การประเมินรายบุคคลและวางแผนเฉพาะราย

ใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลและการประเมินรายกรณี (Case-based Assessment) ครอบคลุมมิติทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ พร้อมวางแผนระยะยาวร่วมกับภาคีเครือข่าย

4) การพัฒนาและส่งเสริมอย่างมีความพร้อม

พัฒนาทักษะอาชีพ ส่งเสริมรายได้ ประเมินความพร้อมของทั้งคนไร้ที่พึ่งและหน่วยงานปลายทาง จัดทำเอกสารให้ครบถ้วน และประสานงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การส่งต่อมีความต่อเนื่อง ไม่ขาดช่วง

5) การติดตามหลังการส่งต่อและเสริมพลังระยะยาว

ติดตามผลอย่างน้อย 6 เดือน–1 ปี เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ และสนับสนุนปัจจัยจำเป็น ลดโอกาสการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำ และเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตในสังคม

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการดังกล่าว และแนวทางการพัฒนาของภาคีเครือข่าย จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความพร้อมและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านการจัดสวัสดิการตามสิทธิขั้นพื้นฐาน การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาศักยภาพ และการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง มีอิทธิพลทางบวกต่อกระบวนการคุ้มครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 81.6 นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองอย่างครบวงจร ตั้งแต่การแรกรับ คัดกรอง วางแผน ช่วยเหลือ ประสานส่งต่อ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและลดการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หน่วยงานและภาคีเครือข่ายควรธำรงและพัฒนามาตรฐานกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่มีอยู่ให้คงความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานและการดำเนินงานเชิงรุกในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การคุ้มครองเป็นไปอย่างทั่วถึงทันทั่วถึง และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ควรนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการคุ้มครอง ได้แก่ การจัดสวัสดิการตามสิทธิขั้นพื้นฐาน การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาศักยภาพ และการป้องกันปัญหาคนไร้ที่พึ่ง ไปใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานเชิงบูรณาการ เพื่อเสริมประสิทธิภาพของระบบคุ้มครองในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควรรนำแนวทางการพัฒนากระบวนการคุ้มครองไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การแรกรับ คัดกรอง วางแผนช่วยเหลือ ดำเนินการช่วยเหลือ ประสานส่งต่อ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีความต่อเนื่อง ลดการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำ และนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ด้านรูปแบบกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งแบบบูรณาการของภาคีเครือข่าย ที่สำคัญ คือ การดำเนินงานคุ้มครองที่เชื่อมโยงตั้งแต่การเข้าถึงเชิงรุก การคัดกรอง การให้ความช่วยเหลือตามสิทธิขั้นพื้นฐาน การพัฒนาศักยภาพ และการติดตามต่อเนื่องอย่างเป็นระบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายด้านสังคมในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด โดยควรให้ความสำคัญกับ การทำงานเชิงบูรณาการ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการติดตามหลังการส่งต่อเพื่อป้องกันการกลับมาไร้ที่พึ่งซ้ำ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการติดตามหลังการส่งต่อในระยะยาว และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของคนไร้ที่พึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2567). รายงานประจำปี 2567 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก <https://dsdw.go.th/Data/Doc/Files/dnnam3oy.pdf>
- กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต. (2561). จำนวนผู้ใช้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ปี 2561: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- คณะอนุกรรมการสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. (2561). แผนขับเคลื่อน การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก https://www.nst-protection-center.go.th/detail/doc_download/a_050419_144711.pdf
- ซาราห์ บินเยาะ. (2564). การศึกษารูปแบบการพัฒนาแนวทางการส่งคนไร้ที่พึ่งกลับคืนสู่สังคมของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_2_0_2_2_0_1_1_0_153826.pdf
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2561). การพัฒนาเครือข่ายชุมชนและประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์ จำกัด.
- ภิมกร โดมมงคล. (2561). การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ 27(1). 158–191.

- ภาคภูมิ มณีโชติ. (2562). *แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21*. วิทยานิพนธ์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์แบบ 2.1). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รณรงค์ จันใด. (2565). *รูปแบบ กลไก และกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ*. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก https://socadmin.tu.ac.th/uploads/socadmin/file_document/.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ.2565–2580)*. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:175174>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *สสส.พนักภาคีเครือข่าย ทำฐานข้อมูลคนไร้บ้าน*. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2568. จาก <https://www.thaihealth.or.th/>

การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Management for Sustainable Coexistence of Farmers and Wild Elephants of Ruam Thai
Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

เจษฎา แก้วสะอาด

Jessada Kaewsaxad

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: jessada.kae@rmutr.ac.th

Received 17–12–2025; Revised 30–12–2025; Accepted 31–12–2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า และ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน โดยวิธีแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า เป็นเชิงบวก และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 86.30

คำสำคัญ: การจัดการสมัยใหม่ การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง การมีส่วนร่วมของชุมชน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The purposes of this study were (1) to assess management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, (2) to explained correlation between management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village with factors affecting management

for sustainable coexistence of farmers and wild elephants, and (3) to forecasted management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from 400 residents attached to Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province by using questionnaire. The data obtained were analyzed by percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and Multiple regression analysis. The findings revealed that (1) management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province was high level, (2) There was significant correlation between management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village with factors affecting management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants, and (3) factors affecting management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants could forecasted management for sustainable coexistence of farmers and wild elephants of Ruam Thai Village, Had Kham Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province at 86.30 percent.

Keywords: Modern Management, Human-Elephant Coexistence, Community Participation, Sustainable Development Goals

บทนำ

ช้าง ชื่อสามัญ Asian Elephant มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า ช้างเอเชีย (*Elephas maximus*) เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองลำดับที่ 127 ตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่า บางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 อีกทั้งยังเป็นสัตว์ป่าชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 (Appendix I) ของอนุสัญญา CITES โดยห้ามมิให้นำตัวช้าง งาช้าง ซากช้าง และผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากชิ้นส่วนของช้างมาทำการค้าเชิงพาณิชย์และยังถูกจัดให้มีสถานภาพ โกลด์สปีดพันธุ์

ปัญหาการที่ช้างป่าที่เพิ่มขึ้นความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า หมายถึง ปัญหาการสูญเสียทรัพยากรหรือชีวิตจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับช้างป่า สาเหตุของความขัดแย้งเชื่อว่ามาจากพื้นที่หากินที่เหมาะสมของช้างป่าลดน้อยลง บวกกับขอบป่าถูกล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรมของพืชเชิงเดี่ยวเช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง หรืออ้อย ทำให้ช้างป่าบางตัวเลือกที่จะออกมาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชุมชนรอบ ๆ ป่าแทน และส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งพืชพรรณ ทรัพย์สินมีค่า ในหลายเหตุการณ์ก็มีทั้งคนบาดเจ็บและเสียชีวิตด้วยเช่นกัน

แนวทางแก้ไขหรือการลดระดับความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างก็ยังคงดำเนินการอยู่ในหลายพื้นที่ โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปขึ้นกับสถานการณ์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของพื้นที่นั้น ๆ ทั้งรัฐบาล เอกชนและชุมชนในพื้นที่ ยกตัวอย่าง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าโดยไกด์ท้องถิ่นของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่อาศัยความร่วมมือหลายหน่วยงานด้วยกัน ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กองทุนสัตว์ป่าโลก (World Wildlife Fund, WWF) โครงการในพระราชดำริฯ และชุมชนในพื้นที่ หรือจะเป็นการลดผลกระทบจากช้างป่าทำลายพืชไร่โดยใช้รั้วรังผึ้งของสถานีวิจัยสัตว์ป่า

ภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า
3. เพื่อพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้าน รวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า ไม่เป็นเชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้าน รวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง

เริ่มจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง (Human-Elephant Conflict: HEC) คือ ปัญหาที่เกิดจากรูปแบบความต้องการของคนกับช้างป่าซ้อนทับกัน ทั้งในเชิงพื้นที่แหล่งน้ำ และแหล่งอาหารที่เป็นพืชเกษตรของมนุษย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งคนและช้างป่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามักพบในรูปแบบของช้างทำลายพืชผลทางเกษตรและสร้างความเสียหายให้กับทรัพย์สินหรือชีวิตมนุษย์ ในทางกลับกัน ช้างป่าก็ได้ผลกระทบจากมาตรการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ด้วยเช่นกัน เช่น การใช้รั้วไฟฟ้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือการขับไล่ช้างป่าโดยใช้อาวุธปืน (Srikrachang, 2003)

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่แบบ POLC

การจัดการสมัยใหม่ POLC นั้นเป็นหลักการง่าย ๆ จำได้ไม่ยาก แต่ครอบคลุมการปฏิบัติการอย่างครบกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการจัดการทั้งในเรื่ององค์กรตลอดจนเรื่องบุคลากร รวมถึงการวางแผนทุกอย่างให้ดี เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญต้องไม่ลืมประเมินผลเพื่อนำผลนั้นมาวิเคราะห์ปรับปรุงตลอดจนแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นจะทำให้การทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ และการติดตามและประเมินผล (Louis, 1958)

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen & Uphoff (1981) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง สมาชิกของชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิผลองค์การ

ประสิทธิผล เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์การใด องค์การหนึ่งสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน โดยประสิทธิผลองค์การ ความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์การ การที่มีประสิทธิผลขององค์การ จะต้องมิตัวชี้วัดที่บอกได้ว่า องค์การใดมีประสิทธิผลหรือองค์การใดไม่มีประสิทธิผล หรือในอีกมุมมองหนึ่งคือ การพิจารณาว่าองค์การหนึ่งมีประสิทธิผลมากกว่าอีกองค์การหนึ่งมากน้อยเพียงใด การประเมินประสิทธิผลขององค์การ จึงมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิผลขององค์การ

ประสิทธิผลขององค์การ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ดังนั้น ผลของการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเกณฑ์วัดประสิทธิผลองค์การที่มีตัวบ่งชี้ 5 ประการ คือ

1. การผลิต (Production) ความสามารถขององค์การในการผลิตสามารถเพิ่มผลผลิตให้มีปริมาณและคุณภาพตามที่สภาพแวดล้อมต้องการ ความสามารถในการผลิตถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญ ที่จะวัดประสิทธิผลในแง่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ
2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) อัตราส่วนระหว่างค่าใช้จ่าย และผลประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยคำนึงว่าจำเป็นจะต้องใช้ปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัตถุดิบ เงิน คน เท่าใด จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือระดับของผลิตผลที่ต้องการได้
3. ความพึงพอใจ (Satisfaction) การที่องค์การสามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานได้มากน้อยเพียงใด ลักษณะของงานอาจเป็นเงื่อนไขที่จะช่วยจูงใจและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติงานให้สูงขึ้น
4. การปรับเปลี่ยน หรือปรับตัว (Adaptiveness) ความสามารถขององค์การที่จะสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์การ
5. การพัฒนา (Development) การที่องค์การเพิ่มพูนสมรรถนะที่จะอยู่รอดได้ในระยะยาว (Gibson, Ivancevich, & Donnelly, 1994)

แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลกหลังปี 2015 ที่ได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน 15 ปี ได้เป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2030 โดยเอกสารที่ประเทศสมาชิก

ทั้งหมดลงนามรับรองเป็นพันธสัญญาที่เรียกว่า “*Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development*” หรือ “*วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030*” ฉะนั้นในบางโอกาส SDGs อาจถูกกล่าวถึงผ่านชื่ออื่นได้ทั้ง Agenda 2030 หรือ Global Goals ภายใต้ 5 มิติการพัฒนา (5Ps) ได้แก่

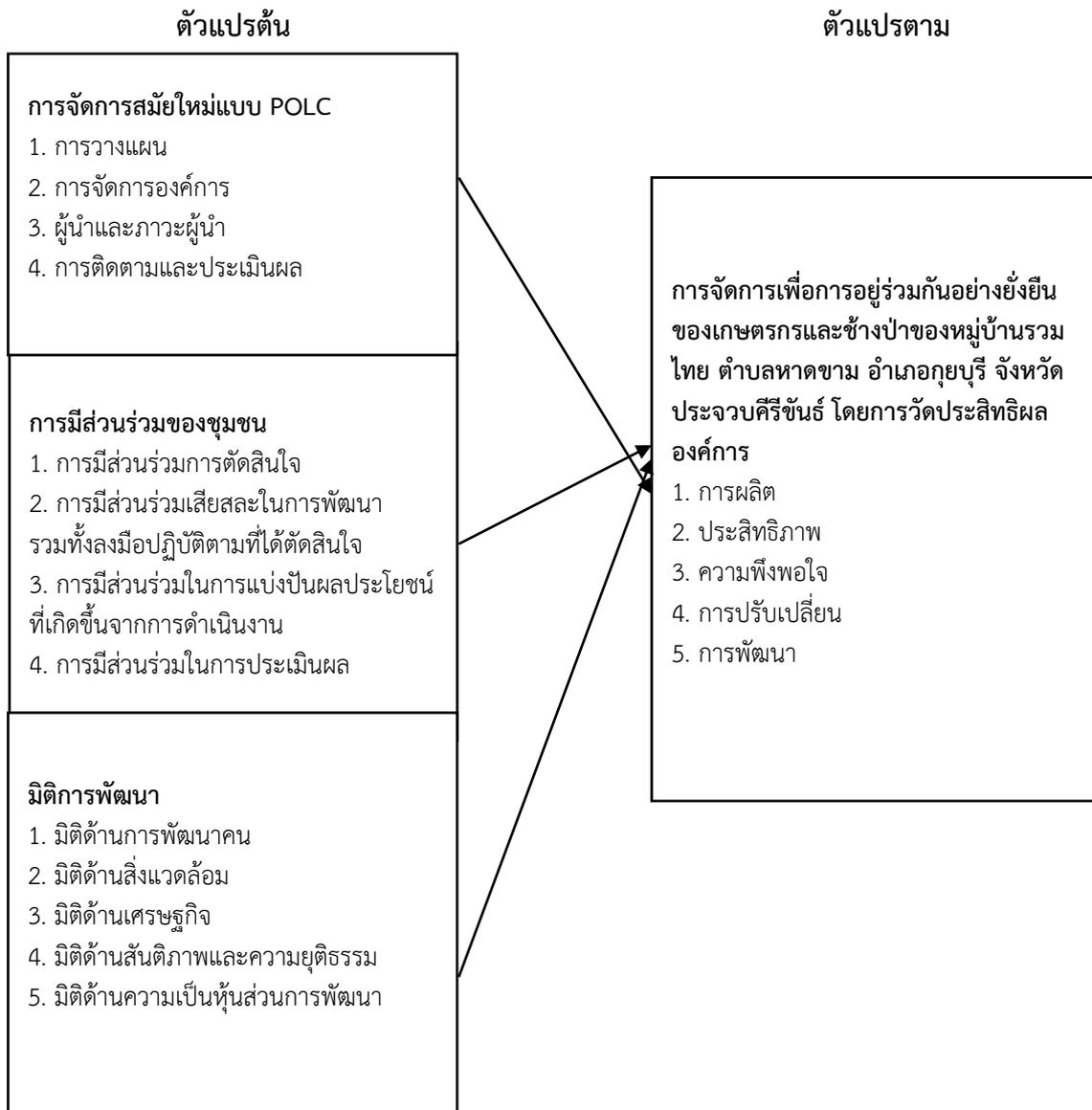
1. การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
2. สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป
3. เศรษฐกิจ (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ
4. สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก
5. ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาค ส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2564)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิพย์วรรณ ทิพย์สุตร (2567) ที่ศึกษาการจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลป่าเต็ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านลักษณะประชากรในการมีส่วนร่วมการจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนในตำบลป่าเต็ง พบว่า เพศ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันไป (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกิน กับการมีส่วนร่วมการแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนในตำบลป่าเต็ง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนา มาจากแนวคิดและทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่แบบ POLC ของ Louis A. Allen (1958) แนวคิดและทฤษฎี การมีส่วนร่วมของชุมชนของ Cohen & Uphoff (1981) แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิภาพของ Gibson, Ivancevich, & Donnelly (1994) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของ ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2564) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง สามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 10,181 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น เพื่อให้ได้ตัวแทนที่มีลักษณะครอบคลุมประชากรทั้งหมด โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกประชากรออกตามหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลหาดขาม เพื่อคำนวณหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านให้สัมพันธ์กับจำนวนประชากรจริง

2. การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดำเนินการสุ่มเลือกบุคคลในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนที่คำนวณไว้ในขั้นตอนแรก เพื่อให้สมาชิกทุกคนในประชากรมีโอกาสได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการสมัยใหม่

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านมิติการพัฒนา

ตอนที่ 2-ตอนที่ 5 แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่าเครื่องมือมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) และนำผลมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม พบว่ามี ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้สูงและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นนำมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากผลการวิจัยการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการพัฒนา รองลงมาคือ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ ทิพย์สูตร (2567) ที่ศึกษาการจัดการปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลป่าเต็ง โดยรวม อยู่ในระดับมาก (2) ด้านลักษณะประชากรในการมีส่วนร่วมการจัดการปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนในตำบลป่าเต็ง พบว่า เพศ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกิน กับการมีส่วนร่วมการแก้ปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนในตำบลป่าเต็ง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการสมัยใหม่

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการสมัยใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านการวางแผน รองลงมาคือ ด้านการจัดการองค์การ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ยิ้มแย้ม (2022) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาคนกับช่างป่ากรณีศึกษา: การท่องเที่ยวสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) การค้นหาปัญหา โดยให้ข้อมูลผลกระทบที่ได้รับ ทรัพยากรที่มี และปัญหาการปฏิบัติงาน (2) การวางแผน โดยการจัดตั้งและบริหารชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สัตว์ป่า ร่วมคิดกิจกรรมท่องเที่ยวชมสัตว์ป่า กำหนดกฎระเบียบสำหรับมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและผู้ขับรถยนต์นำชมสัตว์ป่า (3) การดำเนินการ โดยร่วมบริหารจัดการชมรมฯ การบริการนักท่องเที่ยว และช่วยเหลืองานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า (4) การรับและแบ่งปันผลประโยชน์ โดยได้ค่าตอบแทนเมื่อเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงาน และได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในกรณีเกิดเหตุร้ายแรง และ (5) การประเมินผล โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงาน และรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงงาน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ด้านร่วมรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านร่วมประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการร่วมปฏิบัติตามโครงการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนันท์ มุลตรีมา (2560) ที่ศึกษาการศึกษาข้อเสนอการแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่าง

ชุมชนและข้างป่า ในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส พบว่า การอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและข้างป่าในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส เกิดจากความไม่สอดคล้องของแผนการพัฒนาพื้นที่ระหว่างนโยบายการอนุรักษ์และนโยบาย การพัฒนา และส่งเสริมอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายกับพื้นที่ทั้งในด้านการเกษตร ทรัพยากรต่าง ๆ ของประชาชน ทั้งการจัดการความขัดแย้งในทัศนคติต่อตัวชุมชนและข้างป่า โดยมีระบบและกลไกการจัดการในพื้นที่ที่จัดการเมื่อประสบกับเหตุการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และการช่วยเหลือหลังจากเกิดเหตุ ซึ่งแม้ว่าจะเกิดความถี่ของเหตุการณ์ในการเผชิญหน้าระหว่างชุมชนและข้างป่าแต่ทัศนคติของชุมชนยังมีความห่วงใยและหวงแหนข้างในในฐานะเพื่อนร่วมโลกและสัตว์คู่บ้านคูเมืองของชาติ จากการวิเคราะห์ที่สรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและข้างป่าในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส (การพัฒนาและการอนุรักษ์) ในการวางแผนการบริหารและพัฒนาเชิงพื้นที่ร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยนอกจากแผนการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน หรือการพัฒนาการเกษตรแล้ว การวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ควรจะมีการดำเนินการที่มีส่วนร่วมจากหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้อำนาจการตัดสินใจและการอำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงานในระบบพื้นที่มากยิ่งขึ้น และในแง่การจัดการพื้นที่ต้องมีการแบ่งแยกและสร้างความชัดเจนในการใช้ประโยชน์ เพื่อความปลอดภัยทั้งต่อตัวข้างป่าและชุมชน อีกทั้งการสร้าง การรับรู้ และข้อมูลให้กับประชาชนและชุมชนในการอยู่อาศัยในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแสนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและข้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านมิติการพัฒนา

จากผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและข้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านมิติการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มิติของความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา รองลงมาคือ มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มิติด้านการพัฒนาคน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภราดร แก้วบุตรดี (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลทั้งมิติการพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาวและเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ มิติการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขอบเขตที่คงไว้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและข้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบ การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและข้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการพัฒนา รองลงมาคือ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและข้างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าไม่เป็นเชิงบวก

ผลการทดสอบ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าสามารถพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละ 30

ผลการทดสอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าสามารถพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 86.30 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า สามารถพยากรณ์การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่าของหมู่บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เกินร้อยละ 30

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ปรับปรุงการจัดการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า ให้ครอบคลุมในทุกมิติ
 2. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จัดการปัญหาในเชิงบูรณาการ และเพิ่มขีดความสามารถของการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า
 3. การกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ที่ควรจะเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ
- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
1. ด้านงบประมาณ รัฐควรจัดตั้งกองทุนเยียวยาความเสียหายจากสัตว์ป่าระดับท้องถิ่นเพื่อให้การชดเชยแก่เกษตรกรมีความรวดเร็วและเป็นธรรมมากขึ้น

2. ด้านนวัตกรรม รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมงบประมาณด้านเทคโนโลยีเฝ้าระวัง (Smart Monitoring) และการแจ้งเตือนแบบ Real-time เพื่อลดความเสียหายระหว่างคนกับช้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการวิจัยการจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า กับพืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ในหลากหลายมิติ
2. ควรมีการวิจัยการนำจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของป่าและสัตว์ป่า
3. ควรมีการวิจัยและถอดบทเรียน การจัดการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนของเกษตรกรและช่างป่า กับพืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- ทิพย์วรรณ ทิพย์สุตร. (มกราคม-เมษายน 2567). การจัดการปัญหาช่างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในตำบลป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารการจัดการการเมืองการปกครองและท้องถิ่น*, 2(1), 40-47.
- ปิยะนันท์ มุลตรีมา. (2560). *การศึกษาข้อเสนอการแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและช่างป่า ในพื้นที่การพัฒนา 2 กระแส*. [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5903010337_8151_8324.pdf
- พระมหาภราดร แก้วบุตรดี. (มีนาคม-เมษายน 2562). การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 7(2), 265-274.
- วรัญญา ยิ้มแย้ม. (2022). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาคนกับช่างป่ากรณีศึกษา: การท่องเที่ยวสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติกุยบุรี* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. Chula Digital Collection. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/6412/>
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564, 21 สิงหาคม). *ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs*. <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/>
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly J. H., (1994). *Organizations: Behavior, Structure, Processes*. Texas: Business Publications.
- Louis A. Allen. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill Inc.
- Srikrachang, M. (2003). *Conservation and Management of Elephants in Thailand* [Unpublished doctoral dissertation]. Mahidol University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper. & Row.

การจัดการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริการประชาชนด้านใบอนุญาตขับรถ
ของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Innovation management to develop public services regarding driver's licenses at the
Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office

เบญจวรรณ ไพพิเชษฐ์

Benjawan Paiphicheat

หัวหน้าสำนักงาน สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Director of Office, Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office

E-mail: benjawan.pai@rmutr.ac.th

Received 17–12–2025; Revised 30–12–2025; Accepted 31–12–2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 397 คน โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวและค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน (3)ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก

คำสำคัญ: การบริการประชาชน นวัตกรรมการบริการ ใบอนุญาตขับรถ สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, การจัดการนวัตกรรม

Abstract

This research aimed to: (1) evaluate the level of innovation in driver's license services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office; (2) compare the level of innovation in driver's license services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office classified by individual factors; and (3) test the relationship between management and innovation in

driver's license services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office. The research was conducted by collecting data from 397 people receiving services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office. The data were collected using a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient. The research results included: (1) the level of innovation in driver's license services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office was at the highest level; and (2) a comparison of the level of innovation in driver's license services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office classified by individual factors. The opinions of people receiving services at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office, regardless of age, occupation, and education level, were different. There were differing opinions regarding the level of innovation in driver's license service at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office. (3) Regarding the relationship between management and innovation in driver's license service at the Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office, a positive relationship was found.

Keywords: Public service, Service Innovation, Driver's License, Prachuap Khiri Khan Provincial Transport Office, Innovation Management

บทนำ

การให้บริการสาธารณะ (Public Service) ถือเป็นกลไกสำคัญของภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชน และเป็นปัจจัยชี้วัดคุณภาพการบริหารจัดการของประเทศในยุคปัจจุบัน การบริการที่มีคุณภาพไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ แต่ยังส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ขององค์กรภาครัฐในสายตาของประชาชนอีกด้วย ดังนั้น หน่วยงานของรัฐ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของประชาชนในยุคดิจิทัล ในอดีต การให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นไปอย่างล่าช้า มีขั้นตอนที่ซับซ้อน และขาดความยืดหยุ่น ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ผู้ใช้บริการ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติด้านลบต่อระบบราชการไทย การบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพดังกล่าวไม่เพียงแต่กระทบต่อผู้รับบริการเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรของรัฐที่ไม่คุ้มค่า และขัดขวางต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม ปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรม (Innovation) เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมด้านการบริการ (Service Innovation) มาใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานและยกระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ที่เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ขององค์กรควบคู่ไปกับการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานราชการระดับจังหวัดที่มีภารกิจสำคัญในการกำกับดูแลการคมนาคมทางบก และให้บริการประชาชนด้านการออกใบอนุญาตขับรถ ซึ่งเป็นบริการที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนและการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน การให้บริการด้านใบอนุญาตขับรถประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ การ

สมัคร การอบรม การทดสอบ การออกไปใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต รวมถึงการตรวจสอบและประเมินผล กระบวนการที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้ระเบียบและมาตรฐานที่กรมการขนส่งทางบก กำหนด

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา กรมการขนส่งทางบกได้ผลักดันนโยบายการพัฒนาการให้บริการสู่ระบบดิจิทัล มากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความสะดวกและลดปัญหาความล่าช้า ตัวอย่างเช่น ระบบจองคิวออนไลน์ (Online Queue System) ที่ช่วยให้ผู้รับบริการสามารถเลือกเวลาที่สะดวกได้ล่วงหน้า ลดปัญหาการแออัดที่สำนักงาน ระบบ การอบรมและการสอบผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning and E-Testing) ที่ช่วยเพิ่มความรวดเร็ว และโปร่งใส รวมถึงการจัดทำ ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบดิจิทัล เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน สะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้โดยตรง แนวทางเหล่านี้ถือเป็นนวัตกรรมบริการที่สำคัญ ซึ่งช่วย เพิ่มคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความโปร่งใสของการทำงานราชการ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการนำนวัตกรรม ด้านต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการให้บริการ แต่ยังคงมีข้อท้าทายหลายประการ เช่น ความพร้อมของบุคลากรภาครัฐ ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การบูรณาการเทคโนโลยีกับกระบวนการที่ซับซ้อนเดิม ความเข้าใจและการ เข้าถึงของประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ด้านอายุ ระดับการศึกษา หรืออาชีพ ตลอดจนปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่อาจยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การ นำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องมีการจัดการ (Management) ที่มี ประสิทธิภาพควบคู่กันไป

แนวคิดด้านการจัดการของ Henri Fayol (POCCC : Planning, Organizing, Commanding, Coordinating, Controlling) สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาการบริหารจัดการนวัตกรรมของ สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ โดยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การจัดโครงสร้างองค์การที่ชัดเจน การสั่งการที่เหมาะสม การประสานงานอย่างเป็นระบบ และการควบคุมที่รัดกุม จะช่วยให้ นวัตกรรมที่นำมาใช้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และสามารถสร้างคุณภาพการบริการที่ประชาชนคาดหวังได้ ในขณะเดียวกัน ทฤษฎีคุณภาพการบริการของ Parasuraman, Zeithaml และ Berry (SERVQUAL) ซึ่งเน้นมิติด้านความ น่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนอง (Responsiveness) ความมั่นใจ (Assurance) ความเอาใจใส่ (Empathy) และความเป็นรูปธรรม (Tangibles) ก็มีความสำคัญในการประเมินคุณภาพของนวัตกรรม การบริการ เนื่องจากช่วยสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ของผู้รับบริการต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ดังนั้น การศึกษาการจัดการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริการประชาชนด้านใบอนุญาตขับรถของ สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เชิงวิชาการจะช่วยเติม เต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการและนวัตกรรมบริการในบริบทของหน่วยงาน ราชการไทย ขณะที่เชิงปฏิบัติจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานโดยตรงในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ยกกระดับคุณภาพการให้บริการ และสร้างแนวทางต้นแบบสำหรับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเรื่องนี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพบริการของสำนักงานขนส่งจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับการจัดการ

นวัตกรรมของภาครัฐในอนาคต เพื่อให้การให้บริการประชาชนมีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริการประชาชนด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้ารวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการ

ในงานบริการที่ลูกค้าที่หลากหลาย ๆ ธุรกิจกำลังดำเนินการอยู่นั้น มักจะมีคำถามของผู้ประกอบการหรือผู้จัดการ ว่าทำอะไรถึงจะทำให้องค์กรของเรา มีบริการที่ดี รวดเร็ว และครบวงจร จนมีลูกค้าที่ชมบอกปากต่อปากว่าให้ให้มาที่เราลูกค้ามาแล้วรู้สึกประทับใจ จนทำให้เกิดแบรนด์ในการบริการ อันจะส่งผลต่อแบรนด์ขององค์กรแน่นอนว่าทุก ๆ องค์กรต้องการให้เกิดภาพนี้ขึ้น วิธีการสร้างนั้นมิใช่สร้างได้เพียงไม่กี่เดือน แต่มันต้องสร้างกันหลายปี จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร หลายองค์กรก็มีวิธีที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะธุรกิจ ค่านิยม และวัฒนธรรมขององค์กรนั้น ๆ ด้วย วิธีการสร้างระบบบริการที่เป็นเลิศและครบวงจร (One-Stop-Service) นั้น เป็นวิธีหนึ่งที่สำคัญและสามารถนำมาใช้ได้ โดยจะต้องมีการปรับปรุงปัจจัยสู่ความสำเร็จในสามปัจจัยหลัก (พิชญพร รุโจปการ, 2556) คือ 1) บุคลากรผู้ให้บริการ 2) สถานที่สิ่งแวดล้อม และ 3) กระบวนการให้บริการ การให้บริการอาจกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญในการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะในลักษณะงานที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนหรือผู้รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ในการส่งต่อการบริการ (Delivery) ให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ ดังต่อไปนี้ แม็กซ์ เวเบอร์ (Weber, 1996 อ้างถึงใน ณิชพล ชวนสมสุข, 2553) นักวิชาการเยอรมันได้ชี้ให้เห็นว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด ก็คือการให้โดยไม่คำนึงถึงตัวบุคคล หรือที่เรียกว่า Sine Ire Et Studio กล่าวคือ เป็นการให้บริการ ที่ปราศจากความเกลียดหรืออารมณ์ และไม่มีความชอบพอหรือสนใจใครเป็นพิเศษ หลักการนี้ให้มุ่งเน้นปฏิบัติงาน โดยไม่นำความเป็นส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ตามหลักเกณฑ์ที่อยู่ในสภาพที่เหมือนกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการเป็นศาสตร์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีหลายแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผน กำกับ ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านกลยุทธ์ การปฏิบัติการ การบริหารบุคลากร การเงิน และการจัดการข้อมูล อันได้แก่ แนวคิดการจัดการแบบคลาสสิก (Classical Management Theory) แนวคิดการจัดการแบบคลาสสิกเริ่มต้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 และมุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน ผ่านการวิเคราะห์โครงสร้าง หน้าที่ และกระบวนการของ Taylor, 1911) 1.

Scientific Management ของ Frederick W. Taylor เน้นการวิเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ เพื่อหาวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับแต่ละงาน โดยให้ความสำคัญกับการแบ่งงานอย่างชัดเจน การฝึกอบรมพนักงาน และการกำหนดมาตรฐานการทำงาน (Taylor, 1911) 2. Administrative Management ของ Henri Fayol เน้นการวางโครงสร้างองค์กรและหน้าที่ของผู้บริหาร ทั้งการวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การนำบุคลากร (Leading), การประสานงาน (Coordinating), และการควบคุม (Controlling) หรือที่เรียกว่า Fayol's Five Functions of Management (Fayol, 1949) 3. Bureaucratic Management ของ Max Weber เน้นการสร้างองค์กรแบบเป็นระบบ กฎระเบียบชัดเจน การแบ่งหน้าที่และอำนาจอย่างเป็นลำดับขั้น และการดำเนินงานตามกฎเกณฑ์เพื่อความเป็นธรรมและประสิทธิภาพ (Weber, 1947)

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาการจัดการนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริการประชาชนด้านใบอนุญาตขับรถ ของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้น 41,222 คน (อ้างอิงจากสถิติการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็นโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการสุ่มจากบัญชีรายชื่อหรือลำดับของผู้มาติดต่อขอรับบริการในแต่ละวัน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายและเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และส่วนประเมินการจัดการนวัตกรรมตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นสูงและมีความเสถียรในการนำไปจัดเก็บข้อมูลจริง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาแปลงรหัสตัวเลขและสร้างตัวแปร แล้วบันทึกลงโปรแกรมเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจับต้องได้ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจ และด้านความเอาใจใส่

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 นวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถ โดยรวม

นวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.ด้านการจับต้องได้	4.73	0.52	มากที่สุด	5
2.ด้านความน่าเชื่อถือ	4.79	0.47	มากที่สุด	1
3.ด้านการตอบสนอง	4.76	0.49	มากที่สุด	3
4.ด้านความมั่นใจ	4.74	0.48	มากที่สุด	4
5.ด้านความเอาใจใส่	4.78	0.46	มากที่สุด	2
รวม	4.76	0.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่าความเห็นของประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 มีความเห็นเกี่ยวกับระดับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถ โดยรวมอยู่ในระดับที่ มากที่สุด
 ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.48) หากพิจารณารายด้านพบว่าความเห็นของประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงาน
 ขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เกี่ยวกับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน
 โดยมีความเห็นด้านความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ ด้านความ
 เอาใจใส่ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.46) ด้านการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.49) ด้านความมั่นใจ ($\bar{X} = 4.74$,
 S.D. = 0.48) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการจับต้องได้ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.52)
 ตามลำดับ

**ผลการเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล**

ผลการเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นที่
 แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกเพศ

นวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการจับต้องได้	4.73	0.52	4.75	0.47	-0.85	0.40
2.ด้านความน่าเชื่อถือ	4.77	0.48	4.81	0.46	-1.25	0.21
3.ด้านการตอบสนอง	4.72	0.49	4.76	0.52	-1.10	0.27
4.ด้านความมั่นใจ	4.73	0.46	4.76	0.46	-0.94	0.35
5.ด้านความเอาใจใส่	4.75	0.44	4.80	0.47	-1.95	0.05
รวม	141.15	6.20	143.45	5.16	-3.98	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มาใช้บริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศแตกต่างกันต่อนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ พบว่าในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน กลับไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มาใช้บริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ ด้านการจับต้องได้ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจ และด้านความเอาใจใส่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยเพศชาย มีความเห็นทั้ง 5 ด้าน ต่ำกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ

นวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านการจับต้องได้	ระหว่างกลุ่ม	140.50	4	35.13	1.03	0.40
	ภายในกลุ่ม	13370.00	392	34.11		
	รวม	13510.50	396			
2.ด้านความน่าเชื่อถือ	ระหว่างกลุ่ม	180.00	4	45.00	1.32	0.27
	ภายในกลุ่ม	13310.50	392	33.96		
	รวม	13490.50	396			
3.ด้านการตอบสนอง	ระหว่างกลุ่ม	210.00	4	52.50	1.55	0.19
	ภายในกลุ่ม	13330.00	392	34.00		

	รวม	13540.00	396			
4.ด้านความมั่นใจ	ระหว่างกลุ่ม	230.00	4	57.50	1.72	0.15
	ภายในกลุ่ม	13260.00	392	33.82		
	รวม	13590.00	396			
5.ด้านความเอาใจใส่	ระหว่างกลุ่ม	350.00	4	87.50	2.58	0.004*
	ภายในกลุ่ม	13230.00	392	33.76		
	รวม	13580.00	396			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	333.90	4	83.48	2.47	0.045*
	ภายในกลุ่ม	13321.40	392	33.98		
	รวม	13655.30	396			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุแตกต่างกัน ในภาพรวมมีค่า Sig ต่ำกว่า 0.05 นั้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความคิดเห็นต่อระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ความคิดเห็นของประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุแตกต่างกัน ในด้านความเอาใจใส่แตกต่างกัน แต่ไม่แตกต่างกันในด้านการจับต้องได้ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง และด้านความมั่นใจ

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4 ตารางผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

ปัจจัยด้านการจัดการ	นวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการวางแผน	0.45	0.000**	ปานกลาง
ด้านการจัดองค์การ	0.38	0.001**	น้อย
ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ	0.42	0.000**	ปานกลาง
ด้านการประสานงาน	0.50	0.000**	ปานกลางถึงสูง
ด้านการควบคุม	0.33	0.003**	น้อย
รวม	0.55	0.000**	ปานกลางถึงสูง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิง

บวกกับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประสานงาน ด้านการวางแผน ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ด้านการจัดองค์การ และด้านการควบคุม ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ ระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสำนักงานขนส่งสามารถปรับใช้แนวคิดด้านนวัตกรรมและการบริการสมัยใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านความน่าเชื่อถือ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงความถูกต้อง ความตรงต่อเวลา และมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นสิ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญเมื่อมาติดต่อขอรับบริการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ รองลงมาคือ ด้านความเอาใจใส่ และ ด้านการตอบสนอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรของสำนักงานขนส่งมีการให้บริการที่เป็นมิตร ใส่ใจ และพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการ ตลอดจนการปรับปรุงขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็วและทันต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ในขณะที่ ด้านความมั่นใจ อยู่ในลำดับถัดมา บ่งบอกว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นในทักษะ ความรู้ความสามารถ และความสุภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ส่วน ด้านการจับต้องได้ อยู่ในลำดับสุดท้าย อาจเนื่องมาจากการให้บริการใบอนุญาตขับรถมีลักษณะเป็นงานด้านเอกสารและระบบสารสนเทศมากกว่าการสัมผัสกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ศิริพร เจริญศิริวิริยะกุล (2554) ที่ศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลทั่วไปในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยที่ผู้รับบริการให้ความสำคัญสูงสุดเช่นเดียวกัน รองลงมาคือด้านความเอาใจใส่และด้านการตอบสนอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือและการดูแลเอาใจใส่เป็นองค์ประกอบหลักที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการสาธารณสุขหรือการให้บริการด้านงานราชการขนส่ง ดังนั้น ความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการคงไว้และพัฒนาต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน การเสริมสร้างความมั่นใจและการพัฒนาสิ่งที่จับต้องได้ เช่น การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกหรือบรรยากาศการให้บริการ ก็จะช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการและนวัตกรรมของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ผลการเปรียบเทียบระดับนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา (1)ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน โดยเพศชายให้ความสำคัญในทุกด้านโดยรวม ต่ำกว่าเพศหญิง ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะความคาดหวังของผู้รับบริการที่แตกต่างกันตามบทบาททางสังคมและมุมมองของแต่ละเพศซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ โพธิ์ลังกา (2559) ที่ พบว่า เพศมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพการบริการในด้านความคาดหวังและความพึงพอใจ กรณีศึกษาสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยผู้หญิงจะให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่และความน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ชาย (2)ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมการบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์แสดงให้เห็นว่า ช่วงวัยของผู้รับบริการมีอิทธิพลต่อการรับรู้และประเมินคุณค่าของนวัตกรรมบริการ โดยช่วงกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเล็กน้อย แต่ก็ยังไม่เกินเกณฑ์ความแตกต่างทางสถิติ จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชาชนวัยหนุ่มสาวมักให้ความสำคัญกับความรวดเร็ว การเข้าถึงเทคโนโลยี และระบบบริการออนไลน์ ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุอาจยังคงคำนึงถึงความเข้าใจง่าย ความเป็นมิตร และการให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำให้ความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อนวัตกรรมแตกต่างกันตามช่วงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ในภาพรวมแตกต่างกัน (3)ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถ แตกต่างกันได้ โดยกลุ่มอาชีพรับจ้างมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจับต้องได้ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจ และความเอาใจใส่ ต่ำกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ และกลุ่มเกษตรกร แม้ว่าค่าเฉลี่ยจะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน และผลการวิเคราะห์ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แนวโน้มดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อทัศนคติและประสบการณ์ในการรับนวัตกรรมบริการ (4)ประชาชนที่มารับบริการที่สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่พบความแตกต่างด้านความคิดเห็นต่อนวัตกรรมบริการด้านใบอนุญาตขับรถตามระดับการศึกษา ทั้งในด้าน การจับต้องได้ , ความน่าเชื่อถือ, การตอบสนอง , ความมั่นใจ และ ความเอาใจใส่ ความสอดคล้องนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบริการของสำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีมาตรฐานและนวัตกรรมที่ตอบสนองความคาดหวังของประชาชนในทุกกลุ่มการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้รับบริการจะมีการศึกษาต่ำหรือสูง ก็มีความพึงพอใจและรับรู้ถึงคุณภาพการบริการในระดับที่ใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สำนักงานขนส่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรให้ความสำคัญกับสิ่งที่จับต้องได้ ของการบริการโดยสามารถใช้ผลลัพธ์นี้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานของสถานบริการให้ได้มาตรฐานและมีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากตารางที่ 4.2 จะพบว่าประชาชนยังมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบคิวอัจฉริยะ (Smart Queue), ระบบแจ้งผลออนไลน์ หรือการประยุกต์ใช้ AI ในการตอบคำถามอัตโนมัติ ว่าส่งผลต่อความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

จินต์จุฑา จันทรประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์].

https://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/1004/fulltext_is_78.pdf?sequence=1&isAllowed=y

จุฑาทิพย์ โปธิลังกา. (2559). ผลกระทบของเพศต่อการรับรู้คุณภาพการบริการในด้านความคาดหวังและความพึงพอใจ: กรณีศึกษาสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/2571>

ณัฐพล ชวนสมสุข. (2553). การบริการและทฤษฎีการบริการ: แนวคิดในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิษณุพร รุโจปการ. (2556). การพัฒนาและการปรับปรุงบริการในองค์กร: การสร้างระบบบริการที่เป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2554). คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Fayol, H. (1949). *General and Industrial Management*. London, UK: Sir Isaac Pitman & Sons.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. 1988. SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12–40. [https://doi.org/10.1016/S0022-4359\(88\)80012-7](https://doi.org/10.1016/S0022-4359(88)80012-7)

Taylor, F. W. (1911). *The Principles of Scientific Management*. New York, NY: Harper & Brothers.

Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York, NY: Free Press.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

Journal of Interdisciplinary Political Science

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2568

ผศ.ดร.รักเกียรติ หงษ์ทอง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ดร.เบญจพร พลธรรม	สาขารัฐศาสตร์ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ดร.ชนเดช สอนสะอาด	สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ดร.ธนพันธุ์ พูลชอบ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รศ.ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สุเชาว์ มีหนองหว้า	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.สุพัตรา ยอดสุรางค์	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

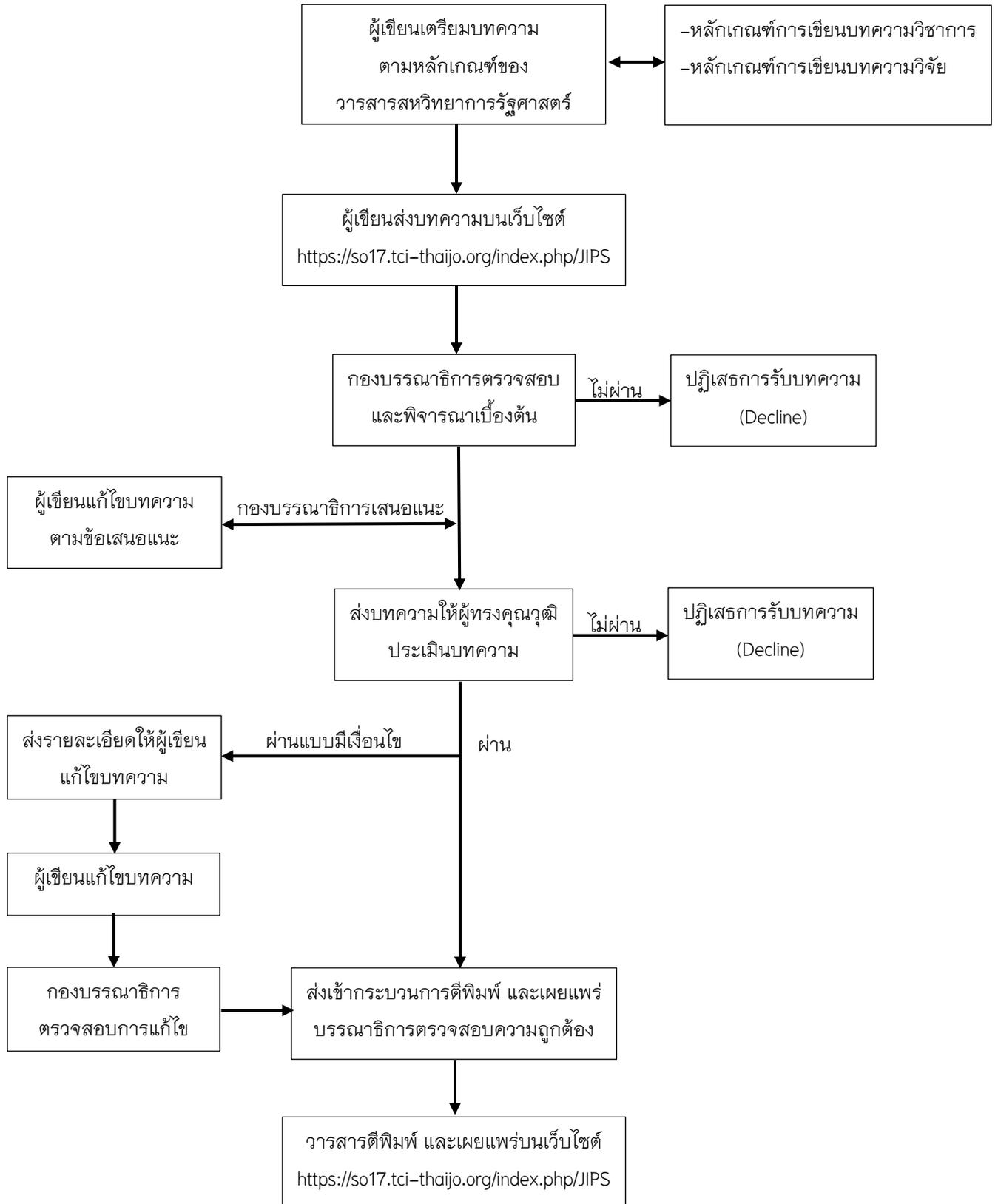
Journal of Interdisciplinary Political Science

ชมรมการบริหารสาธารณะ

3/768 ถนนเทศบาลนิมิตเหนือ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 090-962-5431

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์ วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เจ็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เดือนมกราคม 2566 เป็นต้นไป
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่าเป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีอาการกระทำผิดด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thajjo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thajjo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไป

ในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่ เดือน มกราคม 2566 เป็นต้นไป

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำตอบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 – 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ
- 2) บทนำ
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย
- 4) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- 5) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา
- 6) กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5) ระเบียบวิธีวิจัย ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) องค์ความรู้ใหม่ ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุม เข้าใจได้ง่าย
- 9) สรุป ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
- 10) ข้อเสนอแนะ
 - (1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - (2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
- 11) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) องค์ความรู้จากการศึกษา (Knowledge)
ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 5) บทสรุป (Conclusion)
- 6) เอกสารอ้างอิง (References)

ระบบการอ้างอิง

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่การอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการ ส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการ อ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA 6th ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุ ชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของ บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิง เอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหา ธรรมชา ฐมมหาโส, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 – 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่ โโพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (สนิท ศรีดำแดงและคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการ อ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิง มากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2008)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์

รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกสารอ้างอิง

(1) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). / สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์

ตัวอย่าง : บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

(2) บทความในหนังสือ

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ. /ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าอ้างอิง)./สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง: พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2554). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้นำ. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. (หน้า 10–12). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

(3) บทความจากวารสาร

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์–เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

อรชร ไกรจักร. (2560). พุทธวิธีสร้างความเข้มแข็งทางอารมณ์ของพยาบาลวิชาชีพ. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 1(2), 75–86.

กัญญาวีร์ มหาสนิท. (2562). การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดเพื่อดึงดูดใจเข้าศึกษาในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.). *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 1–10.

Mogkaew, P. (2019). Construction of Dhammanamai Principles in Treatment of Thai Traditional Medicine of Prongmadaue Community, Muang District, Nakhonpathom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 2(3), 45–58.

(4) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ: ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนม ครุฑเมือง. (2530). *หม้อคอกควาย*. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

McNeil, D. W. et al., (1994). *Anxiety and fear*. In Encyclopedia of human behavior. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.

(5) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ทวี มีเงิน. (26 สิงหาคม 2556). โกงแหวด 4 พันล้าน. *ข่าวสด*, 8.

(6) วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย

รูปแบบ: ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ). ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สุนันทา ภัคดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok* (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.

Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to Apply to Solve Doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand* (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province* (Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.

(7) สัมภาษณ์

รูปแบบ: ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์, วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศ.ดร. (2558). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *สัมภาษณ์*, 18 เมษายน.

(8) สื่อออนไลน์

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่).// ชื่อบทความ.// สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./ จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304 & articlegroup_id=274.

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาถ่าพลอย. (2562). *การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน*. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178

สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็ผลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.

Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

- Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.
- Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., & Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อรับการตีพิมพ์

การส่งบทความในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ตามเว็บไซต์ของวารสาร ได้ที่ <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/JIPS/index>

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

การเขียนบทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ

2) บทนำ

3) วัตถุประสงค์การวิจัย

4) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

5) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา

6) กรอบแนวคิดการวิจัย

5) ระเบียบวิธีวิจัย ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุม เข้าใจได้ง่าย

9) สรุป ระบุข้อสรุปที่สำคัญ

10) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11) เอกสารอ้างอิง ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

1 นิ้ว

1 นิ้ว

0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold { ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point { สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point { E-mail: 1.....; 2.....; 3.....
Tel.....

บทคัดย่อ } 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

Abstract } 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold Keywords: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

1 นิ้ว

บทนำ } 18 Point Bold

16 Point

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรัชญาการณ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้าง และค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัย เป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประเด็นที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) } 18 Point Bold

การทบทวนวรรณกรรม } 18 Point Bold

16 Point

เขียนควรรอบอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.
2.
3.

ข้อเสนอแนะ } 18 Point Bold

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้
กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการวิจัย
ครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

16 Point

เอกสารอ้างอิง } 18 Point Bold

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์
ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นัทรชัย นาถ่าพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรม
การศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178

สุนันทา ภักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นผลเมืองของ
นักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน
2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.

Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Kittichayathom, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem
Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok* (Doctoral
Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.

16 Point

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ
- 2) บทนำ
- 3) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) องค์ความรู้จากการศึกษา ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 5) บทสรุป
- 6) เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการรัฐศาสตร์

1 นิ้ว

1 นิ้ว

0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold { ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point { สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point { E-mail: 1.....; 2.....; 3.....
Tel.....

บทคัดย่อ } 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

Abstract } 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold Keywords: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

1 นิ้ว

บทนำ } 18 Point Bold

กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้างๆ (อ้างกฎหมาย นโยบาย หรือ ทฤษฎีมารองรับ).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16 Point

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา 1 } 18 Point Bold

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16 Point

เนื้อหา 2 } 18 Point Bold

16 Point {

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฯลฯ

องค์ความรู้จากการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point {

ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

สรุป } 18 Point Bold

16 Point {

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง } 18 Point Bold

16 Point {

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาถำพลอย. (2562). *การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. วารสารนวัตกรรม การศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178

- สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ชุมชนนิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.
- Kittichayathom, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Marpue, S. (2013). *Use mindfulness to apply to solve doing work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.